

LETO XXIII. Štev. 118

GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVEC
UREJA UREDNIŠKI ODBORList izhaja vsak dan razen
petka - Cena 10 dinarjev

Ljudska

PRAVICA

«LJUDESKA PRAVICA»
USTANOVljena 4. OKTOBRA
1934 - MED NARODNOOSVO-
BODILNO BOJBO JE IZHA-
JALA KOT 16-DNEVNIK IN
TEDNIK - OD OSVOBODITVE
DO 1. JULJA 1951 KOT DNEV-
NIK. NATO PA KOT TEDNIK
- OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z «BORBO»ČEMU ŠE ENKRAT
sueško vprašanje pred Varnostnim svetom OZN?

New York, 20. maja. (Reuter). Varnostni svet OZN je začel danes znova obravnavati sueško vprašanje. Postavila ga je na njegov dnevni red Francija, ko je zahtevala, naj Svet pozove Egipt, naj se začne pogajati z deželami, ki uporabljajo Sueški prekop, da bi uredili plovbo po prekopu na podlagi šestih načel, sprejetih v Svetu lani v jeseni. Svet bo proučil tudi sirske pritožbe proti Izraelu. Razprava o sueškem vprašanju bo trajala bržčas prve tri dni tega tedna.

V krogih francoske delegacije pravijo, da bo zunanji minister Pineau v Svetu predložil osnutek resolucije z zahtevo, naj bi Svet označil sedanje stanje na Sueškem prekopu začasno in odredil, da se trajni režim uredi z večstranskim sporazumom v nasprotju z dosedanjim »enostanskim ukrepom egiptovske vlade«. Pineau bo zahtevo baje utemeljil s potrebo po zaščiti francoskih koristi, če bi egiptovska vlada francoskim ladjam prepovedala pluti po prekopu.

Drugo pismo Bulganina

Guyju Molletu glede stikov med SZ in Francijo in o širših mednarodnih vprašanjih

Moskva, 20. maja (Tanjug). - Kakor poročajo, je predsednik sovjetske vlade Bulganin poslal novo pismo predsedniku francoske vlade Guyju Molletu. Sovjetski veleposlanik v Parizu je izročil to pismo Molletu že v soboto. V njem je govora o možnostih

za razvoj trgovinskih in kulturnih stikov med obema deželama. Načrtuje pa, kakor so izjavili na francoskem veleposlanstvu, tudi nekatera vprašanja v zvezi z mednarodnimi odnosi, zlasti odnosi med SZ in Francijo.

V soboto je zunanji minister Gromiko sprejel francoskega veleposlanika v Moskvi Dejeana. Govorila sta o politiki francoske vlade na Bližnjem vzhodu kakor tudi o francoskih odnosih do Egipta.

Pred razgovorom z Dejeanom in preden je bilo Bulganinovo pismo izročeno Guyju Molletu, je Gromiko v razgovoru z nekaterimi tujnimi dopisniki dejal, da je francoska politika do Egipta nevzdržna, kolikor gre za stališče francoske vlade v zvezi s plovbo po Sueškem prekopu, medtem ko sta Velika Britanija in ZDA z dosti večjo prožnostjo dovolili svojim ladjam, da uporabljajo Sueški prekop.

Naši sindikalni delavci
na Poljskem

Varšava, 20. maja (Tanjug). Sem je danes prispela delegacija jugoslovanskega Centralnega odbora sindikatov tekstilnih in usnjarskih delavcev. Na obisk jo je povabila poljska Sindikalna zveza in se bo tu mudila 12 dni. Razen v Lodzu, največji poljski center tekstilne industrije, bodo naši delegati potovali še v nekaterih drugih mestih, ter bodo pri tem izmenjali izkušnje s poljskimi delavci v tekstilni industriji.

MITJA VOŠNJAK PRED ODHODOM V RIM:

Most sodelovanja

ne pa vir razdora in sporov med sosedi

Trst, 20. maja (Tanjug). Iz Trsta je sinoči odpotovala v Rim jugoslovanska delegacija v jugoslovansko-italijanski komisiji za narodnostna vprašanja, ki se sestane jutri. Delegacijo vodi jugo-

slovanski generalni konzul v Trstu Mitja Vošnjak.

Komisija je bila ustanovljena kot pravni organ obeh vlad, da bi s svojimi nasveti pomagala pri obravnavanju problemov, ki se nanašajo na položaj etničnih skupin na ozemlju Italije in Jugoslavije.

Vodja jugoslovanske delegacije Vošnjak je pred odhodom iz Trsta izjavil, da pomeni začetek dela komisije pomemben prispevek k nadaljnjemu razvoju stikov med obema sosednjima državama. »Razumljivo je,« je dejal, »da sta priznanje pravic narodnostnih skupin in razumevanje za njihovo enakopravnost eden izmed najbolj bistvenih elementov za to sodelovanje. Prepričan sem, da bo komisija s svojim delom prispevala k uresničitvi zamisli, da po vsebnosti narodnostne skupine ne morejo biti vir razdora in sporov, marveč most, po katerem se mora razvijati sodelovanje med narodi obeh držav.«

Vsa Azija proti

nadaljnjim poskusom z jedrskim orožjem

New Delhi, 20. maja (Tanjug). Javnost azijskih dežel čedalje odločneje nastopa proti atomskemu poskusom in poziva na nujno akcijo za njihovo takojšnjo prepoved. Nevarnost pred atomskim žarčanjem, ki so ji izpostavljeni predvsem narodi v tem delu sveta, je postala eno najvažnejših vprašanj v razgovorih na sestankih azijskih državnikov. V Delhiju so te dni izvolili delegacijo, v kateri so predstavniki raznih političnih struj. Delegacija bo sodelovala na mednarodnem zborovanju javnih delavcev, ki ga pripravljajo v Tokiu, da bi proučili zahtevo, naslovljeno na vse države, ki imajo atomsko orožje, naj uporabijo tega orožja opuste.

O tem vprašanju bosta baje govorila tudi predsednik indijske vlade Nehru in predsednik japonske vlade Kiši, ki pride v četrtek v Indijo na uradni obisk. Temu vprašanju so odmerili glavno mesto tudi v skupnem poročilu o razgovorih, ki jih je imel Nehru z Bandaranaike med svojim obiskom na Cejlonu. V poročilu, ki so ga večer objavili v Colombu, je poudarjeno, da predsednika obeh vlad z vsem podarkom pozivata na takojšnjo opustitev atomskih poskusov, katerih nadaljevanje bi utegnilo imeti za vse človeštvo nepredvidene posledice.

Cejlonski časnik »Daily News« v tej zvezi poudarja, da lahko dajo azijsko-afriške dežele močno pobudo za opustitev poskusov, ker predstavljajo večji del človeštva in ne pripadajo nobenemu bloku.

VREMENSKA NAPOVED

za ponedeljek, 21. maja

Spremenljivo oblačno, popoldne še nagajanje h krajevnim ploham. Temperatura ponoči od 10 do 15, najvišje dnevne temperature do 24 stopinj Celzija.

Stanje vremena.

Frontalne motnje, ki so danes dosegle Vzhodne Alpe, se tu zadržujejo, vendar slabijo. Preko Zahodne Evrope pa se širi proti vzhodu področje visokega zračnega pritiska.

Brzjavka maršala Tita
XVI. proleterski brigadi

Beograd, 20. maja (Tanjug). Ob proslavi petnajste obletnice ustanovitve XVI. proleterske brigade je vrhovni komandant obo-roženih sil maršal Jugoslavije Josip Broz Tito poslal vojakom, podoficirjem in oficirjem te brigade naslednjo brzjavko:

»Kljub želji, da bi se odzval Vašemu povabilu in prisostvoval proslavi petnajste obletnice Vaše brigade, mi ni mogoče tega storiti, ker sem zaposlen z državnimi zadevami, ter Vam po tej poti pošiljam svoje prisrčne pozdrave in tople čestitke.«

Šteta mladosti v Skoplju

Skopje, 20. maja (Tanjug). V Skoplju so svečano sprejeli Šteta mladosti, ki je davi krenila iz Bitolja. V Titovem Veselu je šla šteta skozi vse dvorane Tovarne porcelana, delavci pa so jo nosili na rokah. Stevilni meščani Skoplja, zbrani vzdolž ulice, po katerih je šla šteta, so tople pozdravili nosilce glavne in šest krajevnih štet. Nosilci štetnih palic so okrog šestih prišli na mestni stadion, kjer je bil telesnogigijeni in kulturnoprosvetni program. Šteta so navdušeno pozdravili pionirji, mladinci, meščani in pripadniki JLA. Predaji glavne štetne palice so prisostvovali na častni tribunji tudi predsednik Izvršnega sveta Makedonije Ljupčo Arsov in drugi funkcionarji, predstavniki oblasti in JLA.

Ameriška javnost

v razorožitvenih vprašanjih proti težnjam obrambnega in zunanega ministrstva

New York, 20. maja (Tanjug). Ožji odbor razorožitvene komisije OZN naj bi se prihodnji ponedeljek znova sestel v Londonu. Sedanji premor v njegovem delu bo ameriška vlada izkoristila, da bo določila svoje stališče nasproti zadnjemu predlogu Sovjetske zveze o teritorialno omejeni zračni kontroli. Ni izključeno, da bo odbor odgodil svoje zasedanje še za nekaj dni, ker so nastale v ameriških krogih znatne razlike glede stališča nasproti sovjetskemu predlogu.

V ameriških uradnih krogih sta se izkristalizirali dve gledišči o ameriškem stališču. »New York Times« in »New York Herald Tribune« poudarjata, da stoji najbolj odgovorne politične osebnosti in ameriški delegat v ožjem odboru razorožitvene komisije Harold Stassen na stališču, da bi bilo treba na sovjetski predlog načeloma pozitivno odgovoriti. Letalsko kontrolo pa bi bilo treba po njihovem mnenju omejiti na Sibirijo, Aljasko in del Kanade. Dokler ne bi preverili mehanizma te kontrole, bi bilo treba vse podobne načrte o letalski kontroli nad Evropo odložiti.

Funkcionarji zunanega in obrambnega ministrstva pa se zavzemajo za to, da bi bilo ameriško stališče do sovjetskih predlogov »rezervirano«. »New York Herald Tribune« beleži, da so mnenja, da je Stassenov predlog, naj ZDA pojasnijo na zasedanju ožjega razorožitvenega odbora svoje stališče in pozitivno ocenijo sovjetski načrt, zelo ambicio-

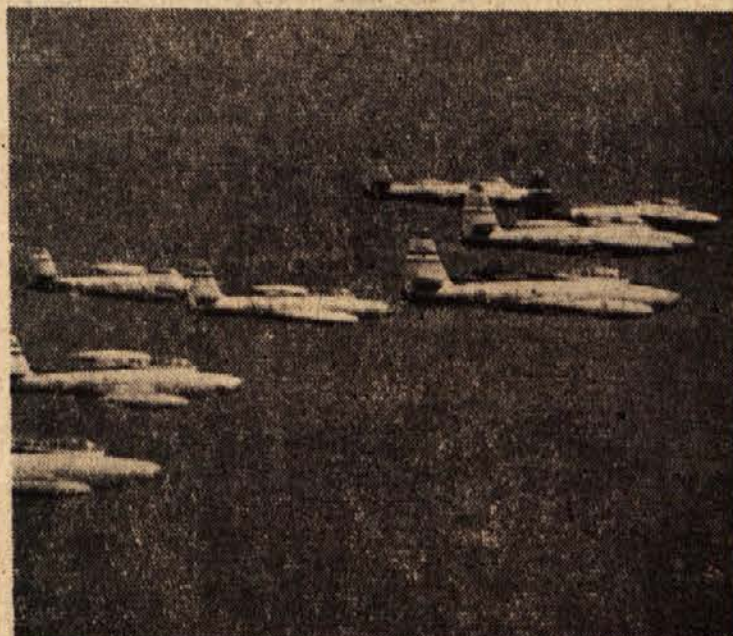
zen predlog. Sklicevaje se na gledišče predsednika Eisenhowerja »New York Times« in »New York Herald Tribune« ugotavlja, da ameriški predsednik zahteva »pomirljivo, toda hkrati odločno stališče nasproti sovjetskemu načrtu«. Najplivnejši ameriški listi pa predlagajo vladi, naj nasledel sklene začetni sporazum o zračni kontroli.

Razgibana opozicija v Grčiji

Kritika vladne davčne politike in njenih metod v zunanjepolitični praksi

Atene, 20. maja (Tanjug). Na zahtevo opozicijskih strank se bo v grški zbornici začela razprava o priključitvi dežele k Eisenhowerjevi doktrini, o ciprskem vprašanju in o drugih važnih vprašanjih grške politike. V zadnjem času je opozicija terjala, naj bi na izrednem zasedanju obravnavali tudi nekatera notranja vprašanja, predvsem vladno gospodarsko politiko, nadalje sistemu dohodnine in novi volilni zakon. Liberalna stranka je zbrala potrebno število poslanskih podpisov za svoj predlog zakona o zmanjšanju davka na dohodek. S tem misli uspešno napasti vlado, ker je davčni sistem davka, kakor poudarjajo liberalci, pri širših množicah zelo nepopularen, in ljudje z majhnimi dohodki plačujejo sorazmerno večji davek kakor tisti z visokimi dohodki.

Zaradi vztrajanja liberalcev naj bi na zasedanju razpravljali tudi o volilnem zakonu in proučili vprašanja, ki so izven okvira zunanje politike, zlasti pa zaradi njihove namere, da bi zasedanje trajalo do konca junija, so postali odnosi med vlado in opozicijo zelo napeti. K temu je prispevalo tudi različno gledanje

Čestitka maršala Tita
pripadnikom vojnega letalstva

Beograd, 20. maja (Tanjug). Vrhovni komandant obo-roženih sil maršal Jugoslavije Josip Broz Tito je poslal poveljstvu Vojnega letalstva ob petnajsti obletnici Jugoslovanskega vojnega letalstva naslednjo brzjavko:

»Ob petnajsti obletnici našega vojnega letalstva pošiljam prisrčne pozdrave in tople čestitke vsem našim letalcem, vojakom, podoficirjem, oficirjem in vojnimi uslužbencem.

Naše vojno letalstvo, ki je bilo ustvarjeno v narodnoosvobodilnem boju, je šlo skozi težavno šolo, v kateri si je pridobilo dragocene izkušnje. V teh hudih dneh je znatno prispevalo, čeprav z zelo pičlimi sredstvi, k osvoboditvi naše dežele, zlasti v zaključnih operacijah, kar je pripisati herojstvu in požrtvovalnosti njegovih prvih kadrov.

V povojnem obdobju je dobilo naše vojno letalstvo pomembno mesto in je zdaj, v sklopu naših obo-roženih sil, važen činilec v zagotovitvi mirne izgradnje naše socialistične domovine. Jugoslavija uveljavlja miroljubno zunanjo politiko, upošteva pa tudi, da je nujno potrebno, da obrani svojo neodvisnost, in zaradi tega posveča svojim obo-roženim silam vso pozornost.

Tovariši letalci, prepričan sem, da boste, upoštevajoc vse to, tudi v prihodnje neutrudno delovali za nadaljnjo krepitev in stalno izpopolnjevanje našega vojnega letalstva. Proučite naj-sodobnejšo letalsko tehniko, vzgajajte se ob slavni tradiciji našega herojskega narodnoosvobodilnega boja in še naprej razvijajte odnose medsebojnega tovarišstva, zaupanja in skrbi za mlajše, kar je temelj moralno-politične enotnosti naše Armade. Po tej poti pošiljam prisrčne čestitke tudi vsem pripadnikom Letalske zveze Jugoslavije in našega civilnega letalstva, prav tako pa tudi vsem delovnim kolektivom naše letalske industrije.

Vrhovni poveljnik obo-roženih sil FLRJ
maršal Jugoslavije Josip Broz Tito.»

škega predstavnika v OZN Sarperja pripisujejo protislovno tolmačenje grških koncepcij v ciprskem vprašanju. Vlada pa je objavila pismo svojega predstavnika v OZN generalnemu sekretarju Hammarskjöldu, v katerem pojasnjuje Sarperjeve napade na ministra Averota z napačnim prevodom in s tendencioznimi tolmačenji Averotovih govorov v grški zbornici in v OZN.

Pred začetkom izrednega zasedanja zbornice je vodja liberalcev Venizelos izjavil, da bo njegova stranka predložila vladi tri načeta, na katero se naj bi oprl bodoči volilni zakon: navaden proporcionalen, ojačen proporcionalen ali večinski sistem — s tem, da vojakom glasovanje ni dovolj. Venizelos tudi zahteva, naj volitve izvede uradni-ska vlada.

Boji v Alžiru

Paris, 20. maja (Tanjug). Kakor trdi francosko poveljstvo, je bilo v obsežnih očiščevalnih operacijah v zadnjih dveh dneh v Alžiru ubitih nad 200 Alžircjev. Največji spopadi so bili nedaleč od Palestra. Listi poročajo, da je bil to doslej največji spopad v neposredni bližini mesta Alžira. V njem so sodelovale francoske enote vseh rodov vojske.

Uporniški oddelki in komandosi so danes na več ko 30 krajev napadli francoske postojanke. Kakor zatrjujejo francoska poročila, so Francozi na zahodnih področjih spet prevzeli pobudo na boljše in danes skopo poročajo o nekaj zasedah in večjih diverzantskih napadih. Na vzhodu pri Constantini so zdaj v teku operacije alžirskih in francoskih vojaških sil.

V mestu Alžiru, po katerega ulicah neprestano patrolirajo 15 tisoč vojakov, je bilo danes 5 večjih diverzantskih napadov. Na zahodnih področjih so uporniki napadli in razdejali 7 francoskih kmetij.

Volilna abstinenca v Lyonu

povzročila francoskim politikom hude skrbi

Lyon, 20. maja (AFP). Tu so bile nadomestne volitve za poslansko mesto nedavno umrlega prvaka radikalne stranke Edouarda Herriota. Največ glasov je dobil kandidat KPF Louis Dupic (okrog 52.000), kandidat neodvisnih Roger Fouchiron (nekaj nad 47.000), degaulist Edouard Esare (28.500), socialist Pierre Thiery (20.500), radikalni kandidat Armand Tapernoue (18.000), kandidat Nacionalne unije general Jacques Faure (15.000 glasov) itd. Ker noben kandidat ni dobil predvidene absolutne večine, bodo znova volili. Zdjaj bo za izvo-

litev zadostovala relativna večina. Volitve v Lyonu so zaradi večere abstinenca volivcev razočarale politične stranke. Skrajno so sodili, da bodo zdaj, ko je prišlo v parlamentu do hudih sporov, »poizkusni barometer« razpoloženja francoske javnosti. Dejansko je volilo manj kot 50% volilnih upravičencev.

Ponovne volitve bodo 2. junija. Največ možnosti za zmago ima kandidat desnice, neodvisni Fouchiron, ker se bodo desničarske stranke, ki so bile na prvih volitvah razdeljene, do konca tega meseca bržčas združile.

Spomin nanj je večer!

Ob 15. obletnici mučeniške smrti revolucionarja, narodnega heroja Toneta Tomšiča

Na Ljubljanskem polju je 21. maja 1942. leta zazijal nov grob, v orstah narodnoosvobodilnega gibanja pa nastala velika vrzel. Pod streli podijanih okupatorjevih kretar Komunistične partije Slo-

v pravega borca v letih, ko je bilo treba neprestano mašiti občutne vrzeli, nastale pod udarci policije, ko je bilo treba tedni za tednom obnaoljati razbite partijske organizacije in ustvarjati nove kadre. Ze jeseni 1929. leta je

za »zaščito« države v Beogradu obsodilo na poldrugo leto težke ječe, ki jo je v najtežjih razmerah prebil v Sremski Mitrovici. Boji z ječarsko samovoljo, ki so dosegli svoj višek v dootodenski gladovni stavki, v kateri je tovariš Tone med izpolnjevanjem svoje tovariške dolžnosti malone podlegel smrti, so močno načeli njegovo zdravje. Jeseni 1933 se je vrnil domov in se s podvojeno silo posvetil revolucionarnemu delu. Toda že po nekaj mesecih je znova padel v zapor ter dve leti in pol prebil v Sremski Mitrovici. Spet trpljenje, samovolja ječarjev, gladovne stavke...

Kmalu po povratku domov, v februarju 1937. leta je bil izvoljen v Centralni komite Komunistične partije Slovenije. V vodstvu Partije je ostal vse do svoje smrti. Bil je njen organizacijski sekretar v tistih usodnih letih, ko so protiljudski režimi Stojadinovića, Četkovića in Korošca kopali grob jugoslovanski samostojnosti. Pod njegovim organizacijskim vodstvom so rastle in se krepile partijske organizacije na Slovenskem. V oktobru 1941. leta je bil tovariš Tomšič na peti vsestranski konferenci KPJ izvoljen za kandidata v članstvo CK KPJ.

Ko je naposled narodno izdajstvo naše buržoazije rodilo svoj sad in sta si Slovenijo razkosala nacistični in fašistični okupator, je tovariš Tomšič pospešeno nadaljeval začeto delo. Velik je bil njegov delež k temu, da Komunistična partija v tistih težavnih časih ni bila več sama v boju proti domačim in tujim sovražnikom ljudstva in da se je v osobodilnem gibanju strnilo okoli nje vse zdravo jedro slovenskega naroda: delavci, kmetje in delovna inteligenca ne glede na različne spetnostne naziranja, vse, kar je bilo v slovenskem narodu rešnično patriotskega in svobodoljubnega.

Toda sredi največjega napora in uspehov narodnoosvobodilnega gibanja je njeza, ki je bil med slavnimi tvorci tega gibanja, v Gramozni jami ubila okupatorjeva krošnja. Spomin nanj in na njegovo delo pa ne bo nikdar prešel. Bil je velik v življenju in velik v smrti.

venije in kandidat za Centralni komite Komunistične partije Jugoslavije tovariš Tone Tomšič.

z enomesečnim preiskovalnim zaporom prestal svoj ognjeni krst. Leta 1932 ga je Državno sodišče

Agenti Gestapa so ga arretirali decembra 1941. Gestapanci in ovrpnosti so ga nečloveško mučili. Enajstkrat so ga zmučili do nezavesti. Toda iz njegovih ust niso izsilili niti enega stoka, še manj pa kakršnokoli besedo, ki bi skodala veliki stvari osvobodilnega gibanja. Prevažali so ga iz ene mučilnice v drugo, iz Ljubljane v Sentvid, iz Begunj v Gradec in spet v Ljubljano. Sestnajstega maja je bil pred italijanskim vojaškim sodiščem v Ljubljani obsojen na smrt in pet dni nato ustreljen. Kakor je bilo njegovo življenje slika nezlomljivega borca, tako je bila tudi njegova smrt smrt junaka. Do svojega zadnjega diha je tovariš Tomšič ostal, kar je bil skozi vsa leta dela in boje: slovenski proletarski revolucionar.

Tovariš Tomšič je padel mlad. Rodil se je 9. junija 1910. leta. Strelji so ga podrli, preden je izpolnil dvaintrideseto leto. Toda od teh 32 let jih je bila dobra polovica polnih dela in bojev. Ze kot srednješolec je pod osakdanjimi lažmi reakcionarnih voditeljev odkril gnilobo ter spoznal, da njihova pot vodi narod v pogubo. Začel je iskati drugo pot, iskal jo je pri tistih, ki so v besedah hoteli nadaljevati tradicije predvojnje revolucionarne mladine, pri dijaških nacionalističnih organizacijah. Toda nobena med njimi ni bila kos hudim preizkušnjam tistega časa. Lepe besede so se izkazale, kot vaba, ki so jo samozvani vodniki nastoljali slovenski mladini.

Zato je tovariš Tomšič iskal naprej. V Jugoslaviji je bilo takrat razdobje hude notranje politične krize, ko so nacionalna in socialna nasprotja prokral v temeljih zamajala oso državno zgradbo. Dve, tri leta iskanja so pokojnega revolucionarja privedla do spoznanja, da je buržoazija nesposobna ustvariti iz Jugoslavije pravično domovino svobodnih in enakopravnih južnoslovenskih narodov. Tako je spoznal, da je boj za lepšo prihodnost slovenskega naroda neločljivo povezan z bojem slovenskega proletariata. Leta 1928 se je vključil v slovensko delavsko gibanje in postal član Zveze komunistične mladine Jugoslavije.

Ze naslednje leto je postal član Komunistične partije Jugoslavije. V dobi šestojanuarskega terorja, ki je bil napreren predosem, proti tej proletarski predstraži, je tovariš Tomšič dorasel

Into ma stela, je polone prvije zane kar nam na telu, pa tak pravi, ot telaj, bignu sta v tvoj, dabilna te ite za vas are in prvom kas in z znanem, ki v brigajo za vas, da rapje tako piva v namu, pa vna, pa vna, ki v brigajo za vas, pa ki vam je postobno oblačilo, za vas, ja namo to pravi: ki stela je polone prvije, zane telu in pa prvije, lona moral to odložit, dlela bodo moji Tomšiči

Tovariš Tone Tomšič se je nenehno, vztrajno in brezkompromisno boril proti razrednemu sovražniku. Le-ta ni mogel najti sredstva, čeprav ga je zasliševal in mučil, ter obsojal na zaporne kazni, da bi zlomil njegov neuklonljivi duh. Vera in neomajno zaupanje v zmago pravice ter odpravo socialnih krivic sta ga spodbujala v še tako težkem času, ki ga je preživljal v zaporih. Njegov svetel lik borca kaže med drugim tudi odlomek iz pisma, ki ga je pisal svoji materi iz zaporov v Sremski Mitrovici.

S XIII. PLENUMA CENTRALNEGA ODBORA SINDIKATA USLUŽBENCEV DRŽAVNIH USTANOV JUGOSLAVIJE

Novi zakon — zagotovilo za uspešno poslovanje organov uprave

Ljubljana, 20. maja. V Domu »Maksa Perca« se je danes začel XIII. plenum Centralnega odbora sindikata uslužbencev državnih ustanov Jugoslavije. Na plenumu, ki bo zaključil delo jutri, so danes razpravljali o prednačrtu zakona o javnih uslužbencih oziroma o predlogih in pripombah, ki jih je dal k prednačrtu Centralni odbor.

Plenum je začel predsednik Centralnega odbora Marjan Vivot, ki je v uvodnih besedah je omenil, da je treba v skladu z delavskim upravljanjem in samoupravljanjem sploh postaviti nova načela državne uprave.

ZAKONSKA UREDITEV VPRAŠANJ S PODROČJA DELOVNIH ODNOSOV

Ze do sedaj imamo vrsto predpisov, ki izražajo osnovno enotnost vseh delavcev in uslužbencev. Ta enotnost je vredna posebnih pozornosti tudi pri pripravah dveh novih zakonov, ki bosta urenila delovne odnose, in sicer zakon o delovnih odnosih v gospodarstvu ter zakon o javnih uslužbencih. Pri urejanju osnovnih pravic in dolžnosti javnih uslužbencev je treba težiti, da se povsod, kjer je mogoče, njihove pravice izenačijo z delavci in uslužbenci v gospodarstvu.

Kot predvideva prednačrt, so plače precej stalne, vendar je v njih premalo izraženo načelo nagrajevanja po uspehu in delu. Sistem nagrajevanja in končna meja plačilnih razredov za uslužbence iste kategorije, strokovnih v raznih službah naj bi bile enake. Redni delovni čas naj bi bil 8 ur dnevno. Za plačan dopust naj bi bil določen minimum dni, ki pa se lahko podaljšajo, pač glede

na prizadevanje in uspeh pri delu in druge okolnosti, ki so jih upoštevali tudi doslej. Samo za provestne delavce je treba predvideti enako dolg plačan letni oddih.

ODPOVEDI PO 15 OZIROMA 20 LETIH SLUŽBE SKORAJ NEMOGOČE

Pri suspenziji naj bi samskim uslužbencem izplačevali eno tretjino, uslužbencem z družinami pa polovico plače. Po 15 oziroma 20 letih neprekinjene službe v enem - kateremkoli - podjetju se uslužbencu služba ne more odpovedati, razen v primerih, ki jih strogo določa zakon. Uslužbencem, ki opravljajo določeno funkcijo oblasti, bi bilo treba zagotoviti stalnost na osnovi njihovih pooblaščenj in dolžnosti, ki jih zahteva ta služba. Za to stalnost bi bilo treba predvideti desetletno neprekinjeno delo v javnih službah. Teh uslužbencev administrativno ne bi mogli upokojiti, kot to predvideva prednačrt, temveč bi jih lahko dali samo na razpoložnjen. Administrativna upokojitev je v nekaterih primerih še manj ugodna kot odpoved in zato takih upokojitev v zakonu niti ni treba predvideti kot nekako jamstvo stalnosti.

Odpovedni roki naj bi bili čimdalje odpovednim rokom v gospodarstvu. Ker prednačrt zakona

DNEVNIK

SPOMENIK NARODNEMU HEROJU FRANJU KLUZU, prvemu partizanskemu pilotu, pionirju in organizatorju Vojnega letalstva NRJ, so svečano odkrili v Omislu pri Splitu. Spomenik stoji ob morsk obali, nedaleč od kraja, kjer se je 14. septembra 1944 ponorečil Franjo Kluz, ki ga je sestrelila sovražna artilerija.

IZVIDNIŠKI ORGANIZACIJI POLJSKE IN JUGOSLAVIJE sta izmenjali med seboj svoji delegacije. Pri nas se mudil tričlanska delegacija izvršnega odbora poljske izvidniške organizacije, ki bo ostala v Jugoslaviji kakih 14 dni, včeraj pa je odpotovala na Poljsko delegacija Zveze izvidniških organizacij Jugoslavije, v kateri so trije člani, vodi pa jo podpredsednik Zveze Nenad Stanković.

NAŠI PIONIRSKI VODITELJI BODO ODPOTOVALI V SZ v soboto, 25. maja. Povabil jih je CK sovjetskega Komsomola. Delegacija se bo seznanila z delom sovjetskih pionirskih organizacij.

NA SKUPŠČINI ISLAMSKE VERSE SKUPNOSTI za Srbijo so sprejeli resolucijo, ki med drugim poudarja, da islamski duhovniki v Srbiji najodločneje obsodijo posamezne albanske voditelje zaradi lažnega in zlonamernega prikazovanja položaja Šiptarjev v Jugoslaviji. Z letno skupščino so poslali predsednika Titu brozjavko, v kateri obljublajo, da se bodo tudi v prihodnje borili za razvoj socialistične Jugoslavije.

NA PODLAGI PROGRAMA UNESCO bosta Jugoslavija in Italija letos izmenjali delegaciji delavcev in uslužbencev v kmetijskih zadevah. Namen obiska združurjev obeh dežel bo, proučiti delo zadrug in izmenjati izkušnje v proizvodnji in zadrugi trgovini. Podobne obiske organizira UNESCO že pet let. Na podlagi programa te organizacije se je mudilo v drugih evropskih in ameriških deželah malene 5500 ljudi.

JUGOSLOVANSKO - MADZARSKA POGAJANJA o veterinarski konvenciji med obema deželama in o ribarjenju v območjih, v katerih se začela v Beogradu. Našo delegacijo vodi direktor Inštituta za veterinarsko-medicinske raziskave v Zagrebu dr. Zvonko Aletra, madzarsko pa direktor oddelka za živinorejo v kmetijskem ministrstvu Janos Mate.

NA PLENUMU INŽENIRJEV IN TEHNIKOV SRBIJE so te dni razpravljali o vprašanju šolanja srednjih tehničnih kadrov in ugotovili, da strokovnjaki, ki prihajajo iz srednjih tehničnih šol, ne ustrezajo potrebam naših gospodarskih organizacij, predvsem modernih tovarn, ker te šole niso dobro opremljene z laboratorijskimi in drugimi predstvi in nimajo potrebne predavateljskega kadra. Predlagali so, naj bi čimprej organizirali posvetovanje predstavnikov inženirjev in tehnikov iz vseh republik.

ZNANI FILMSKI REZISER GIUSEPPE DE SANTIS je prispel v Beograd na obisk »Avala film«. Pri nas se bo mudil nekaj dni.

SOVJETSKO RAZSTAVO KNJIG je sovjetski veleposlanik Firjabin izročil včeraj predstavnikom Zdrženja založniških podjetij FLRJ kot darilo sovjetskega ministrstva za kulturo. Razstava je bila prirejena v Beogradu in vsebuje nad 2000 knjig iz različnih področij. Svečani izročitvi razstave je prisostvoval tudi državni podsekretar za znanje zadeve Dobrirovič Vidič.

DELEGACIJO CLEVELANDSKEGA SVETA ZA MEDNARODNA VPRAŠANJA, ki je te dni prispela na obisk v Jugoslavijo, je včeraj sprejel sekretar Zvezne ljudske skupščine Mitar Bakić. Gostje so se zanimali za organizacijo in delo Zvezne ljudske skupščine in za državno ureditev v Jugoslaviji.

zahteva posebno dolge odpovedne roke za uslužbence prve strokovne skupine, je treba odpovedne roke skrajšati in naj ne bi bili daljši od 6 mesecev. Premeščanje brez privoljenja uslužbenca je treba izključiti, če pa do tega le pride, naj bo začasno, do enega leta, ponovilo pa naj bi se lahko sele po 5, oziroma 10 letih.

OBČNI ZBOR DRUŠTVA GOSPODINJSKIH UČITELJIC LRS

Pouk iz gospodinjskih predmetov so uvedli že v štirinšestdesetih šolah

Ljubljana, 20. maja. Z občnim zborom Društva gospodinjskih učiteljic Slovenije, ki se je danes začel v Ljubljani in ki bo jutri zaključen, so združili kratek strokovni seminar, na katerem sta imeli krajša referata tovarišica Olga Vrabčič in Ziva Beltram.

Olga Vrabčičeva je obrazložila smernice, ki jih je dal peti plenum SZDL s posebnim poudarkom na bodoči razvoj stanovnjških skupnosti in na možnosti najširšega sodelovanja ljudi pri razbremenjanju delovne žene in delnem podružljenju nekaterih gospodinjskih del. Se posebej je poudarila, kako pomembno bo, če se bodo ženske v večjem številu uveljavljale v organih družbenega upravljanja in tako pomagale pri ureditvi programa, gospodinjske učiteljice pa čakajo prav tako velike naloge pri izvajanju

PRED DNEVOM MLADOSTI Slavnosten začetek kulturnega tedna v Kobaridu

In druge prireditve ter proslave na Primorskem

Nova Gorica, 20. maja. V Slovenskem Primorju so začeli včeraj z različni prireditvami in proslavami »Dneva mladosti« in rojstnega dne predsednika republike Tita. Proslave bodo trajale do prihodnje nedelje, svoj višek pa bodo dosegle v soboto, 25. maja, s številnimi prireditvami v vsem goriškem okraju. Hkrati bodo v Goriških Brdih in Kobaridu proslavljali svoja občinska praznika.

Na športnem igrišču v Ajdovščini je bila včeraj popoldne velika telesnovzgojna manifestacija, na kateri je sodelovalo okrog 700 članov partizanskih društev iz Ajdovščine, Dobravelj in Vipave, šolske mladine, dijakov in pripadnikov JLA. Razen zletnih prostih vaj so nastopajoči pokazali gledalcem igre z žogo, raznoterosti, preskoke, vaje na orodju, lahkoatletske točke, folklorne plesove, vojski pa so posredovali jutranje razgibalne vaje. Program je bil zelo pester, ob zaključku pa je bil mimohod vseh nastopajočih. Prireditve si je ogledalo nad 3000 ljudi iz vse Vipavske doline.

TEDEN MLADOSTI V PIRANSKI OBCINI

V Piranu bodo ob Tednu mladosti odprli športno igrišče. Dne 22. maja bo na Trgu 1. maja koncert pionirskih pevskih zborov, v nedeljo, 26. maja, pa parada mladosti. Po njej pa slavnostno zborovanje na Tartinijevem trgu.

PRAZNOVANJA V POMURJU

Letošnja praznovanja Dneva mladosti so se v Pomurju začela v nedeljo, 19. maja. V domala vseh občinah bodo praznovali ves teden, v občinskih središčih pa bodo v teh dneh številne kulturne prireditve, športna srečanja in tekmovanja, slavnostne akademije, izletni pionirskih odredov v naravo itd. V Murski Soboti so v nedeljo odprli razstavo fotografij, v četrtek bo literarni večer mladih piscev in pesnikov, dramska skupina MKUD »Dane Šumenjak« pa bo v petek zvečer uprizorila Popovičovo »Jaro meščanko«.

Razne manjše prireditve so bile tudi drugod, v Kobaridu pa so včeraj slavnostno začeli kulturni teden, ki bo trajal do občinskega praznika in rojstnega dne predsednika Tita v soboto. Mimo raznih športnih, kulturnih in drugih prireditev naj omenimo, da bodo 25. maja odprli tudi novo moderno sirarno, kjer bodo lahko na sodoben in cenen način predelali

SEJA PREDSEDSTVA UPRAVNEGA ODBORA ZVEZE KMETIJSKO-GOZDARSKIH ZBORNIC JUGOSLAVIJE

Program reje in izvoza

telet, juncev in telic ter proizvodnje in izvoza hmelja, konoplje ter malin

Beograd, 20. maja (Tanjug). Na seji predsedstva upravnega odbora Zveze kmetijsko-gozdarskih zbornic Jugoslavije, ki je bila danes v Beogradu, so sprejeli program reje in izvoza telet, juncev in telic za prihodnje petletno obdobje, nadalje plan proizvodnje in izvoza hmelja, konoplje in malin in obdobju od 1957 do 1961. Predsedstvo je proučilo tudi vprašanje pridelovanja semena, hibridne koruze in sprejelo sklep o uvozu italijanskih vrst semenske pšenice za prihodnje setev.

Program reje telet, telic in juncev nam bo zagotovil čedalje več govejega mesa in nepretrgano preskrbo tujih trgov z njim. Program predvideva, da bomo imeli na razpolago trikrat toliko izvozu namenjene govedine, kakor smo je imeli lani. Ze letos bomo zredili 30.000 telet ter 40.000 juncev in telic v skupni teži 40.000 ton, kar bi nam vrlo po sedanjih svetovnih cenah kakih 13 milijonov dolarjev. V letu 1961 pa bomo zredili 160.000 telet ter 100.000 telic in juncev. Za izpolnitev tega programa bo treba lete zagotoviti živinorejcem kakšne dve milijardi dinarjev, pozneje pa še več.

Površine s hmeljem zasajene zemlje se bodo povečale za 1855 hektarov. Tako bo izvoz hmelja narasel od sedanjih 2500 ton letno na kakih 3800 ton v letu 1961. Dotok deviz se bo povečal približno za dva in pol milijona dolarjev. Konopljo bomo pridelovali na 45 do 50.000 ha. Vrednost izvoza konoplje in predvsa se bo povečala po tem načrtu na kakih 8 milijonov dolarjev. Ta načrt

pa bo treba še natančno preanalizirati in ugotoviti količine, ki jih bomo lahko prodali v tujini. Malin lahko prodamo na tujih trgih kakih 10.000 ton po stabilnih in zelo ugodnih cenah, zdaj pa jih nabereemo samo kakih 900 ton letno. Plan predvideva povečanje površine z malinami posajene zemlje za 2500 do 3000 ha, tako da bi imeli letno na razpolago kakih 20.000 ton malin.

Panajot Pljaku zaprosil za azil v Jugoslaviji

Beograd, 20. maja (Tanjug). Minister v vladi LR Albanije Panajot Pljaku je v noči med 16. in 17. majem tega leta prbežal v našo državo in zaprosil za azil. Panajot Pljaku je predsednik državnega komiteja za geologijo.

SARAJEVSKA MLADINA IN PIONIRJI

so včeraj začeli proslavo Dneva mladosti z velikim mimohodom. Proslava se bo nadaljevala z vrsto kulturno-umetniških in športnih ter drugih prireditev.

Mladinske delovne brigade važno vzgojno sredstvo

Po več kot petletnem premoru so postale mladinske delovne brigade in delovne akcije stalna oblika dela mladinske organizacije, oblika, v kateri se na nesiljivo način združuje fizično delo, družbenopolitično-ideološka vzgoja, zabava, taborjenje, kulturna dejavnost in šport.

Letošnje mladinske delovne brigade se razlikujejo od starih po oblikah organiziranja, predvsem pa po vsebini. Nimate več namena mobilizirati mladih ljudi kot ceneno in nujno potrebno delovno silo za izgradnjo določenih ključnih objektov. Z delovnim programom brigad pri gradnji športnih ali drugih komunalnih naprav in objektov osvajajo mladi ljudje, predvsem srednješolci, pravičen odnos med usmik in fizičnim delom, seznanjajo se s problemi in težavami načrtovanja, investiranja in gradnje objektov.

Pravilno vrednotenje fizičnega dela in seznanjanje z njim, to je namen šesturnega delaonika v brigadi. S programom brigadnega in tabornega življenja soje brigade tovarištevno, skromnost, ožibljajo tradicije partizanstva, s političnim, kulturnim in športnim programom pa širijo mlademu človeku umsko obzore ter večajo njegovo zanimanje za našo družbeno-politično ureditev. Z različnimi funkcijami, zadolžitvami in nalogami pri vodstvu brigade organizirajo dela, ureditvi taborišča, prehrane, sanitete, administracije si brigadirji večajo praktične izkušnje ter se pripravljajo za bodoče družbene upravitelce. Mladinske delovne brigade so torej važno vzgojno sredstvo, dopolnilno in nadaljevanje šole in šolskega programa.

OB PETNAJSTLETNICI JUGOSLOVANSKEGA VOJNEGA LETALSTVA

OBISK NA VOJAŠKEM
LETALIŠČU

LETALONOSILKA SREDI ŽITA

Ze od nekaj sem želel postati letalec. Jeklene ptice so me privlačile z neodoljivo močjo. Rad bi tudi sam sedel v tesno kabino s padalom na hrbtu in se povzpeli nad oblake. Ker pa želje večkrat ostanejo le želje, tudi z mojim letalstvom ni bilo drugače, kot da imam vendar spomin na dogajanja v otroških letih. Z veseljem pa sem bil vedno v družbi z letalci, saj vedo povedati toliko zanimivega, njihove zgodbe, med katerimi so včasih tudi »lovske«, pa so bolj napete kot marsikateri kriminalni roman. Ob takem razmišljanju je hitreje minila precej utrujajoča vožnja skozi dolensko metropolo in naprej do vasi ob Krki. S ceste je bilo že od daleč moč videti poslopja na letališču, grmenje letal, ki se nenehoma spuščajo in dvigajo v zrak, pa je bilo zanesljiv vodič, ki nas je pripeljal do cilja.

Po kratkih običajnih formalnostih pri vходу smo se po nekaj minutah znašli pred podpolkovnikom Stanetom Verbičem, ki nas je pričakoval. Že pri vходу so nam zbudile pozornost skupine mladine, ki jo je bilo videti vsepovsod. Pri vходу, na širokih betonskih cestah, ki segajo od enega konca letališča do drugega, videli smo jih tudi na komandnem stolpu in pri letalih. Zvedeli smo, da je to le ena izmed številnih ekskurzij, saj je v minulem tednu naše letališče obiskalo nad tisoč učencev in dijakov, ki so majske izlete izkoristili za stik z vojnimi letalci. Prihajali so iz bližnje in daljne okolice, iz Foke, Sentjanja, Dobove s kolesi, na kmečkih vozovih, z vtbody. Ob vsakem vremenu. Zanimaja jih vse. Pozorno so poslušali, nato spet spraševali, pa gledali, vse so

»Tu Košava. Lahko pristanete,« je bilo slišati na komandnem stolpu.

hoteli otipati. Njihovi voditelji so imeli precej težav, preden so jih zbrali skupaj in spravili domov.

Pri hangarjih smo srečali živahno gručo drobiža iz Brežic, ki je obkolila podporočnika Miodraga Krtića. Vprašanja so kar deževala. Podporočnik se je moral z otroki slikati pri letalu, nato so se pogovarjali, skupaj spili malinovca in se napovedali s tevkim srcecm in s pozdravom »Na videenje« poslovili.

Komentarji dečkov so bili vsi enaki: »Ko bom velik, bom postal pilot!«

BREZ NJIH NE GRE

Od njih zavisi veliko, če že ne vse. Oni so tisti, ki še zadnjikrat pogledajo v drobovje letala, če je vse v redu, preden se jeklena gmota počasi in elegantno odpelje po betonski promenadi, počaka na znak, poveča hitrost, se odlepi od zemlje in izgine za obzorjem. Verjetno ste že uganili, da gre za mehanike. Le-ti neradi pripovedujejo. Kratki so in jedrnat. Razživijo se šele potlej, ko je njihova naloga opravljena, ko je letalo spet na zemlji in v hangarju počiva pred novimi poleti.

Da, mehaniki in letalci so bili, so in bodo prijatelji. Tudi v privatnem življenju. Piloti namreč dobro vedo, da je njihovo življenje, ko so v zraku, odvisno od tega, če je motor v redu. Pri tem pa imajo glavno in zadnjo besedo mehaniki. Zato se jim ni čuditi, če spremljajo letalo s pogledom od trenutka, ko so izpod koles umaknili stojala, pa dokler jim ne izgine pred očmi. Po določenem času se nestrpnost zavoro v smer, od koder bi se moral letalec vrniti. Ko je letalo pristalo, jih zanima, če je motor »lepo pel« in še številne druge stvari.

Medtem ko smo se odpravljali naprej in smo zapustili mehanike, ki so sedeli na 500 kg maneverskih cementnih bombah, se je doslej jasno nebo pooblačilo, zadalj pa Gorjanci pa prvi bliski niso obetali najboljšega vremena. Spremljalo nas je brenenje motorjev 12 letal, ki so čakali na polet.

MOŽGANSKO SREDIŠČE
LETALIŠČA

Kmalu smo bili pred visokim stolpom, na vrhu katerega je steklena kabina. Tu je možgansko središče letališča. Za številnimi radijskimi in drugimi aparati sedijo ljudje, ki so pilotom koman-

danti in hkrati svetovalci. Oni dajejo dovoljenja, da se letalo lahko dvigne v zrak, prav tako pa mora pilot čakati na njihovo dovoljenje, da lahko pristane. V komandnem stolpu je pravzaprav

Pri tem pa seveda ne smemo pozabiti tudi na njihove kolege, meteorologe. Le-ti napovedujejo vreme za vsak dan sproti in za dlje časa, tako da se ostali lahko orientirajo in da piloti vedo, kdaj naj poletijo in koliko časa so lahko v zraku.

»Tovariš podpolkovnik, v prihodnjih dneh lahko pričakujemo lepo vreme z delnimi pooblačitvami.« Je poročal kapetan meteorolog Djordjević podpolkovniku Stanetu Verbiču.

NALOGA JE OPRAVLJENA

»Zdravo! Spet si prišel,« smo slišali razgovor. Ko se je skupina letalcev, ki je pravkar pristala, razgovarjala s tistimi, ki so tokrat ostali doma. Izkoristili smo priložnost za razgovor z mladim poročnikom Miroslavom Miljkovićem. Ta nam je takole odgovoril:

»Nalogo sem opravil. Počutim se odlično. Človeku je sploh prijetno, kadar leti. Da, bilo je malo oblačno, vendar nas oblaki niso ovirali.

Prosti čas izkoristim za sprehode, za počitek in seveda tudi za šport, ki mi koristi pri razvijanju refleksa. Lovim ribe (včasih so zelo velike, je pripomnil, eden njegovih kolegov), če je to šport. Kegljam in igram odbojko. Navijam vsekakor za beograjsko Crveno zvezdo.

Čitam največ ob večerih. Od domačih piscev imam najraje Branka Radičevića, od tujih pa Balzaca. Ne, šund romani me ne zanimajo.

Nismo ga več zadrževali, kajti zvedeli smo, kar nas je zanimalo.

DNEVI SO PESTRI

Zivljenje na letališču je pestro. Ne le zaradi letanja samega kot takega, ampak tudi ob prostem času pilotov in vojakov, saj imajo na letališču te enote zelo razvito kulturno-prosvetno in športno dejavnost.

»Gledati je treba, da se vojaki zabavajo in tako pozabijo na monotono, ki je nujna pri njihovem vsakdanjem delu,« je pripo-

Brez njih ne gre — letalo je treba dobro pregledati, da ne bo v zraku nastala kakšna okvara.

vedoval major Basara. Zato imajo na razpolago več sekcij, kot so glasbena, pevška, igralska in folklorna. V vseh teh sekcijah, v katere se vojaki radi vključujejo, pa teče delo po določenem programu. Razen tega imamo tudi predavanja z raznih področij, tako da je za vsakega nekaj. S kulturnim programom pa smo tudi že gostovali, lani v Brežicah, letos pa bomo šli v bližnje vasi.

Da je športno življenje razvito, vsekakor ni treba posebej poudarjati. Tam, kjer so mladi ljudje, je med njimi vedno tudi veliko športnikov. V enoti se najbolj zanimajo za atletiko, rokomet in nogomet. Imajo pa tudi nekaj dobrih telovadcev, ki so vključeni v telesno vzgojno društvo »Partizan« v Brežicah.

PREDVSEM: ISKRENOST

Delo osnovne organizacije Zvezde komunistov te enote je usmerjeno predvsem v dve smeri: prvič, da so naloge komande čim bolj opravljene, in

drugič, da dosežejo pri morebitnih napakah iskreno priznanje tistih, ki so pogrešili. Le na ta način odpravijo morebitne napake, ki se včasih lahko dogodijo. Recimo, da se pilot ni dovolj naspal, da se ni počutil dobro, pa je vseeno poletel, čeprav mu ne bi bilo treba. S tem ni izkazal nikakršnega junaštva, pač pa je po nepotrebnem tvegaj svoje življenje, hkrati pa tudi težke milijone, ki so potrebni za vsako novo letalo. V odpravljanju teh napak, ki jih na sestankih osnovne organizacije kritično analizirajo, so v uspehi narediti še velik korak naprej.

Ob vrnitvi, ko smo se poslovili od letališča in podpolkovnika Staneta Verbiča, ki je bil naš spremljevalec in nam je rade volje ter izčrpno pojasnjeval vse zanimivosti, sem razmišljal o letalcih. Medtem ko je spet sonce obsijalo komandni stolp in so se letala svetilkala kot srebrne ptice,

Za danes je polet končan.

sem pomislil: mar je še kakšen lepši poklic, kot ga imajo junaki sinjih višav? Skupaj so v zraku, skupaj so na zemlji, njihove odlike pa so znanje, hrabrost in drznost.

To kar je bilo pred nekaj deset leti še utopija, je postalo se-

daj stvarnost. Sedaj imamo tudi mi čuvanje našega sinjega neba, čuvanje, ki jih nismo dobili kar čez noč, ampak je bilo potrebno dolgo marljivo in potrpežljivo delo, da lahko sedaj opravljajo zadane jim naloge.

VLADO SLAMBERGER

Med Mostarjem in Beogradom

Jutranji sarajevski vlak je zapeljal v postajo. Čez tře je prihital kurir s pločevinastim zabojčkom za pošto, obešenim čez ramo.

»Tovariš major,« je pripovedoval v personalnem oddelku ves zasoplen, »povelja o napredovanju oficirjev in podoficirjev nisem dobil. Saj ga še v komandi nimajo. Mogoče jutri?«

Čez nekaj časa je štabni radiotelegrafist sprejel kratko brzojavko:

»Pošljite po povelje o napredovanju letalo. Železnica zamenala!«

Okoli enajste je polkovnik Mirko, komisar, poklical kapitana Janeza.

»Pred hišo te čaka »Skoda«. Zapelji se na letališče, tam te čaka poročnik Nikolić z letalom. Odletela bosta v Beograd po povelje o napredovanju. Pojutrnjem je Dan armade, naš veliki praznik in povelje mora biti do takrat na vsak način tukaj. Saj si bil letalec, ne bo ti težko!«

Ni minilo četrť ure in Janez je bil na letališču. Pred hangarjem iz nagubane pločevine je stal jekleno-modern nizkokrilc z odprto kabino. Poročnik Nikolić, ves v usnje oblečen, je pihal v prste in pogledoval na uro. Na tleh sta ležala dve padali in kup krznenne obleke.

»Kaj niste mogli najti kako letalo z zaprto kabino? Mrz bo!«

»Samo eno tako imamo, pa še to je pokvarjeno,« je odvrnil Nikolić. »Če vas bo zeblo, spustite »sedišče v skrajni spodnji položaj. Pri meni v prvi kabini je topleje od motorja, pa tudi zračnih vrtnicev ni, kot so v drugi kabini.«

Janezu je bilo jasno, da ga ima pilot za popolnega nevedneža v letalstvu. Z vajeno kretljivo je vrgel padalo nase in se povzpeli v letalo.

Vžgal je motor. »Kapitan, ne dotikaj se ničesar v kabini!« je kričal Nikolić. Potem je naglo dodal plin. Letalo je nekajkrat poskočilo po trdi steptani zemlji in že je bilo v zraku. Hip nato ga je burja znova pritisnila proti tlom. Janezu se je zdelo, kot bi sedel na orjaških vzmeteh.

Letalo je bliskovito preletelo letališče in se znašlo nad Neretvo. Kmalu je Janez opazil pod seboj ozke mostarske ulice, krivi turški most, hišo, kjer je stanoval, in obširna pokopališča s kamnitimi spomeniki. Burja je pometalala ceste, dvigala oblake prahu, sesala dim iz dimnikov in bicala že tako divjo Neretvo v ozki kamniti strugi.

Pilot se je še vedno vzpenjal v blagih krogih. Janez si je ogledoval skalovje pod seboj. Dokler

je bil sam pilot, dokler je moral sam skrbeti za višino, hitrost, smer in še naloge povrh, si ni nikoli utegnil pošteno ogledati zemlje. Nebo je bilo jasno, zrak čist in prozoren, kot je lahko le v velikem mrazu. Res je toploter na krilu kazal minus petindvajset stopinj Celzija. Janez je občutil na obrazu zbadanje in ustnice ni mogel več premikati.

Na vzvodu je Janez sredi številnih vrhov zagledal Durmitor. Prej ga še nikoli ni videl. Spoznal ga je kljub temu po sliki.

Poročnik Miroslav Miljković je z uspehom opravil svojo nalogo.

ki se mu je vtisnila v spomin. Slika, ki je visela v mnogih oddelkih drugega razreda brzih vlakov: poševna piramida, štrleča iz temnih gozdov.

Se dalje se je videlo. Visok greben za Durmitorjem, stožec na desni, masiv na levi strani. Ni mogel verjeti svojim očem. Mar je res, da se vidijo Komovi, Prokletije na albanski meji in Lovćen? Segel je v pilotovo kabino in potegnil k sebi zemljevid v celuloidni torbici. Primerjal je smeri. Brez dvoma, prav je imel.

Čuden občutek ga je prevzel. Prepada, ki je zija pod letalom, je bil ogromen in samo nekaj vezanih plošč, platna in pločevine ga je ločilo od njega. To je bila meja med njim in prostorom.

Zemlja z vsakdanjimi skrbmi in delom je ostala onkraj prostora in letalo je bilo le košček zemlje v praznini. Otresel se je teh misli in se spomnil domačih, slovenskih gora.

Zrasel je ob njihovem vznožju. Potem ga je vojna vihra pahnila v širni svet. Bojeval se je daleč proč od gora, tam, kjer so bili samo nizki grički, posajeni z vinogradi. Le v jasnih zimskih dneh so se videle daleč na obzorju Kamniške planine in redkeje Triglavsko pogorje. Tako se nikoli ni do siteda naužil gora in njihovih lepot. Le hrepenenje po njih mu je ostalo. Posebno zadnje mesece, ko zaradi slabega zdravja ni smel več letati, ga je naravnost razjedalo. Čedalje močnejše se je v njem oglašala misel, da bi selet vojaško suktnjo in se vrnil domov. Le misel na domovino, ki je bila spet v nevarnosti, mu je branila storiti ta korak.

Zmotilo ga je nekaj zaporednih nagibov. Pogledal je pilota. Ta se je tolkel z dihami po stegnih, pihal v pesti in s koleni stiskal krmilno palico. Brez besede je Janez prijel za krmilo. Šele nekaj mesecev je minilo, odkar je zadnjič letel. Z vajeno roko je začel voditi letalo. Pilot se je začuden obrnil in zmajal z glavjo. Janeza je obšla objestnost. Naglo je dodal plin, potisnil palico od sebe in počakal, da mu je zrak zapiskal okoli ušes. Takrat je naglo potegnil palico rase. Zemlja je izginila in pritisk ga je potegnil v sedež. Videlo se je samo nebo z zimskim soncem. Potem se je spet pojavila zemlja in spet je zažvižgal zrak. Nikolić se je znova obrnil in pokazal pest s palcem, kar naj bi pomenilo »odlično«.

Odslej sta vozila izmenoma. Kmalu sta preletela ozkotirno železnico, ki pelje iz Sarajeva v Beograd. Potem sta zagledala pod seboj motno Drino. Pred njima pa je zakril vse obzorce ogromen oblak. Dolgo je trajalo, preden sta priletela do Save, ki se je vila skozi Mačvo in Srem.

Ko sta se spustila in izkličila motor, je Nikolić vprašal:

»Menda niste bili kdaj pilot, tovariš kapitan?« Janez je samo prikimal. Nikolić se mu je hitel opravičevati. ...

Naslednji dan sta sprejela povelje o napredovanju in ga v pločevinastem zabojčku odvrkla na Mostarsko letališče, kajti zaradi burje nista mogla pristati. Spustiti sta se morala v Sarajevu in se je Janez vrnil v Mostar z vlakom. Naloga je bila uspešno opravljena. MILE PAVLIN

Umetni problemi

Nekaterim ljudem se menda zdi, da je neurejenih mednarodnih vprašanj preveliko. Zato menijo, da je treba umetno ustvarjati probleme tam, kjer ni zanje nobene realne podlage. Takšen vtis dobi človek iz zahtev francoske vlade, naj v prosti svet ponovno razpravi o suškem problemu. Sueskega problema, kolikor zadeva plovobo in tudi ni bilo. Ustvarilo so ga umetno. Praksa pa je resno opozorila svet na to, kakšne posledice ima umetno ustvarjanje problemov.

Večina odgovornih ljudi na Zahodu je pozneje to spoznala. Spoznala je, da je nesmiselno boriti se proti stvarnosti. Tako je bila naposled odstranjena kriza in suški problem, ki ga, kolikor se tiče svobodne plovoobe, pravzaprav nikoli ni bilo in je tudi formalno nehal obstajati.

Bilo je naravno pričakovati, da bo do vsi odgovorni činitelji na svetu pozdravili končno ureditev suškega vprašanja, kajti odstranitev umetno

ustvarjenega problema je pomenila velik napredek in razširila možnosti, da se mednarodni stiki zboljšajo. Zal je francoska vlada storila nasprotno, kar je pričakovala svetovna javnost. Francoska vlada edina ni priznala ureditve suškega vprašanja. In ne samo to. Francoska vlada bi rada umetno ustvarila problem tam, kjer zanj absolutno ni nobene podlage.

Francoska časopisna agencija AFP poroča, da bo francoski zunanji minister Pinoux predložil Varnostnemu svetu resolucijo, v kateri bo zahteval pogajanja med Egiptom in uporabniki Sueskega prekopa, da bi se dogovorili o pravni ureditvi plovoobe po tej vodni poti. Realno stanje stvari pa je takšno, da niso potrebna nobena nova pogajanja. Glede plovoobe po Sueskem prekopu se ni o čem pogajati. Pravni položaj te vodne poti je jasno opredeljen in določen. Človek se seveda vprašuje, čemu si tedaj izmišljajo probleme in ustvarjajo nove komplikacije. Mar mednarodna skupnost, v tem sklopu tudi Francija, nima dovolj drugih stvarnih problemov?

A. S.

OBISK ATLANTSKEGA POVELJNIKA

ki naj Bonnu pomaga do jedrske oborožitve in do besede med velesilami

Bonn, 20. maja (Tanjug). Vest, da bo poveljnik oboroženih sil Atlantske zveze general Norstad jutri prišel na obisk, je izzvala v Bonnu presenečenje in zelo živahne komentarje. Čeprav so uradno zanikali vest, da bo prišel na povabilo zahodnonemške vlade, pripisujejo napovedanim razgovorom v zvezi s političnimi načrti vlade že zdaj poseben pomen.

Razgovori se bodo seveda nanašali predvsem na vojaška vprašanja, ki so dozorela v zadnjih mesecih ali celo v zadnjih dneh. Na njih bo sodeloval tudi obrambni minister Strauss kot

politični šef skupnega zahodnonemškega vojaškega štaba generala Heusingerja. Dva dni po srečanju z vrhovnim poveljnikom atlantskih sil odpotuje kancler Adenauer na uradni obisk v Washington, Strauss pa v London. Adenauerjeva vlada se strinja z mnenjem generala Norstada, da je treba atlantske sile okrepiti in oborožiti zahodnonemško vojsko z atomskim orožjem. Strinja se pa tudi z njegovo kritiko zmanjševanja števila angleških čet na ozemlju Zahodne Nemčije. To naglašajo v Bonnu v prilog trditve, da bosta kancler Adenauer in minister Strauss zahtevala njegovo moralno pomoč pred svojimi razgovori v Washingtonu in Londonu.

nosti zahodnonemške vlade zadnje dni in z bližnjo izročitvijo note Sovjetski zvezi, dalje z ob-

General Lauris Norstad

Razgovor s Norstadam bo posebno važen v zvezi z ameriškim načrti o letalski kontrolni coni v Evropi. V Bonnu še ni jasno, ali ta načrt pomeni, da bi tudi zahodne države opustile dosedanje stališče, po katerem bi bila razorožitev vezana na ureditev nemškega vprašanja. Po mnenju Bonna dosedanje napovedi iz Washingtona dopuščajo »bojazan pred vojaškimi dogovori brez prejšnjih političnih poročev«, to se pravi, ne da bi upoštevali zahteve Bonna, da bi se lahko začelo popuščanje s poravnavo spora o bodočnosti Nemčije. Tu menijo, da je Norstadov obisk v Bonnu v okviru politične dejav-

skom Adenauerja in Straussa v Washingtonu in Londonu ter z drugimi akcijami, katerih cilj je, da bi se Zahodna Nemčija vključila v razgovore z velesilami in da ne bi ostala osamljena sprčo razvoja, ki je postal očiten na razgovorih pododbora OZN v Londonu.

OBRAVNAVA PROTI ARTHURJU MILLERJU

NEPREVERJENE OBTOŽBE

proti amerškemu književniku se nadaljujejo in celo razširjajo

New York, 20. maja (Tanjug). Danes se je začel pred washingtonskim sodiščem drugi del obravnave proti znanemu književniku Arthurju Millerju, ki ga je pravosodno ministrstvo obtožilo, da je »žalil Kongres«, ker lani v juniju na zaslišanju v predstavnem odboru za protiameriško delovanje ni hotel izdati udeležencev nekega sestanka komunistov pred 10 leti. Predstavniki ministrstva je razširil obtožbo s trditvijo, da je Miller z lažno izjavo, da ni pripadal nobeni komunistični organizaciji, nezakonito prišel do potnega lista, da je lahko odpotoval v Veliko Britanijo.

Rekel je nadalje, da ima zvezni urad baje na razpolago podatke, da je obtoženec od leta 1943 do leta 1947 pripadal Komunistični partiji ZDA. V podkrepitev te trditve je tehnični sekretar odbora za protiameriško dejavnost navedel Millerjevo brzojavko zunanjemu ministrstvu, v kateri se je književnik zavezal za to, da bi izdal potne liste ljudem, ki so se nameravali udeležiti sestanka Mednarodne mladinske zveze na Češkoslovaškem. Ko je obramba izpodbijala to trditve, je pred-

stavnik odbora dejal, da gre za zahtevo, naj bi omogočili ta potovanja, ne pa tudi za zahtevo, naj bi izdali potne liste. Predstavniki odbora je potem dokazoval Millerjevo komunistično pripadnost s tem, da je del dohodkov od uprizarjanja njegove drame »Vsi moji sinovi« izročil kot prispevek neki ženski organizaciji, razglasila za prokomunistično, in da je njegovo dramo »Vi ste na vrsti uprizarjala organizacija KP ZDA za državo New York.

Millerjeva obramba trdi, da pisatelj ni nezakonito prišel do pot-

Z VSEH STRANI SVETA

ITALIJA DEMONSTRACIJE PROTI AMERIŠKIM JEDRSKIM OPORIŠČEM

Turin, 20. maja. (AFP). Tu so nastali te dni hudi neredi. Spopadli so se policija in več skupin mladincev, ki so demonstrirali proti novi vladi ter zahtevali, naj Američanom ne dovolijo imeti atomskih orožja na njih oporiščih v Italiji. Več ljudi je bilo aretiranih, neki policaj pa je bil ranjen.

BRITANIJA PROTEST ZNANSTVENIH DELAVCEV

London, 20. maja. (Reuter). Okrog 12.000 članov britanskega združenja znanstvenih delavcev je na posebnem zborovanju sprejelo resolucijo, v kateri podpirajo getingenski protest 18 nemških atomskih znanstvenikov proti atomskemu orožju. Resolucija poziva znanstvenike vseh dežel, naj se pridružijo nemškimi kolegom. Člani britanskega združenja so obsodili namere britanske vlade, da nadaljuje atomske poskuse, ter so pozvali vlado, naj takoj prepoveda poskuse z jedrskim orožjem.

ZAHODNA NEMCIJA PRVI VOJAŠKI OBEVNIKI

Koblenc, 20. maja. (AFP). Prvi naborniki zahodnonemške vojske, ki so jih pozvali v vojsko na podlagi zakona o vojaški službi, so bili danes v koblenških vojašnicah zapreženi. V pri-

segi je med drugim rečeno, da bodo vojski zvesto služili zahodnonemški republiki in branili njene pravice in svobodo.

BOJ PROTI JEDRSKEMU OROŽJU

Bonn, 20. maja. (Reuter). Zahodnonemško društvo za boj proti radioaktivnemu žarčenju je objavilo poziv, da je treba takoj prepovedati vse poskusne eksplozije z jedrskim orožjem in bolj kontrolirati tudi radioaktivno žarčenje, ki nastane pri mirodnih uporabi jedrske energije. Društvo namerava navezati stike s podobnimi organizacijami v tujini, da bi zbirali poročila o radioaktivnem žarčenju.

INDIJA URANOVA RUDA

New Delhi, 20. maja. (AFP). Kakor poročajo današnji časniki, so v državi Radžastan v severozahodni Indiji odkrili velika nahajališča uranove rude. To so doslej največja do zdaj znana nahajališča uranove rude v Aziji.

PROTEST PROTI FRANCO-SKEMU ZATIRANJU ALŽIRCEV

New Delhi, 20. maja. (Tanjug). Narodnosocialistična stranka je zavrnila povabilo, naj pošlje svojo delegacijo na konferenco francoske Socialistične stranke, ki bo junija v Toulouse. Na zasedanju njenega izvršnega odbora v Delhiju, ki bo trajalo dva dni, so sprejeli resolucijo, v kateri obsodijo kolonialno politiko francoske Socialistične stranke.

Nemara je vodikova bomba napravila konec sporu za otok

ki so njegove prebivalce zaradi njene poskusne eksplozije s silo odselili

Melbourne, maja. Na osamljenem otoku v vodah francoske Oceansije stoji tuden spomenik: Cerkev z dvema zvonikoma, prvim, štrlečim navpično, drugim pa nekoliko nagnjenim proti vzhodu, in zdaj na svetu tako dobro znanemu Božičnemu otoku. Kazno je, da ta nagnjeni zvonik v našem času, polnem krivih premis in prevar, ko kapirat stare svetopisemske jasnovidečnosti napoveduje neposlusnemu človestvu smrt v ognju in pepelu. Graditelj te cerkve Rougier pravzaprav ni mislil zagroziti mirnim in nedolžnim prebivalcem Božičnega otoka s tem, da je cerkveni zvonik nekoliko nagnil. Takrat ni slutil, da bosta 25 let po njegovi smrti res bruhnila izpod neba ogenj in pepel na ta silkoviti korali otok s kokosovimi palmami na obalah.

Pogled na Božični otok in njegove palmove nasade ter ljudi, ki so še pred dvema mesecema živeli v miru, lovili ribe in gojili kokosove oreh. Britanska vodikova bomba je minuli teden razdejala vse življenje na otoku, kolikor ga ni sploh »spravila« s sveta.

kute in sivega klobuka s širokimi krajevci. Zato ga je ljudstvo imenovalo oče Rougier.

Dobri pogoji za novo plantažo, biserne školjke in plasti fosfatov, ne pa ime največjega katoliškega praznika so napotili Rougiera, da je v imenu svoje družbe kupil otok za 88 let, torej do leta 2001. V času, ko so se v njegovi Franciji bili srti boji in je prva svetovna vojna pustošila po Ev-

ropi, je mož precej obogatel in nekateri pravijo, da je začel na Božičnem otoku tiskati lastne poštne znamke in kovati svoj denar. Na stara leta, po prvi svetovni vojni, se je preselil na bolj »civilizirani« Tahiti, dal precej denarja v dobrodelne namene za zveščanje svoje dežele in zgradil omenjeno cerkev z dvema zvonikoma. Umrl je leta 1932. Nekaj časa potem je vodil posle na Božičnem otoku njegov nečak, pa je kmalu tudi on umrl.

Praden je štrlimotorni »Bristol Valiant« z atomskimi bombami odletel na njegove mirne obale, je Božični otok še enkrat opozoril nase svetovno javnost. V vrtincu ekspanzije letalskih potniških družb, je njegova silkovita, samo nekaj metrov iz morja štrleča obala zbudila pozornost poslovnih Američanov. Vlada ZDA, je leta 1937 tudi uradno zahtevala, naj Božični otok pripade ZDA. Ameriške družbe so hotele na Božičnem otoku, ki stoji približno na pol poti med mehiško in avstralsko obalo, zgraditi oporišče za potniška letala.

Britanci so ostro reagirali na to zahtevo in kmalu poslali v pristanišče Božičnega otoka vojno ladjo. Ko je ladja odplula izpred otoka, sta ostala na njem meteorološka postaja in radioreporter, ki je bil hkrati edini uradni predstavnik britanskih oblasti. Včasih, ko sta si vladi Britanije in ZDA izmenjavali note, so britanske oblasti našle dediča Rougierovega nečaka in kupile pravico do zakupnine, ki jo je bil dobil strati Rougier na 88 let. Vlada ZDA pa vse do danes ni uradno umaknila svoje zahteve iz leta 1937. Med drugo svetovno vojno so Božični otok »okupirale« ameriške čete.

Zdaj je vprašanje, koliko časa se bosta prepirali za korali otok, ki ga zdaj menda sploh ni več.

To je kratka zgodovina tega pacifiškega otoka. Sredi prejšnjega tedna je živnil proti nebu slepilo svetel, globi podoben oblak. Razpočila je vodikova bomba. Kakih 300.000 kokosovih palm, več sto opic in papig, to so bile edine priče njene uničevalne moči. Ljudje na sosednjih pacifiških otokih pa so v svojih kolibah najbrž pomislili: »Skrajni čas je že, da izberemo iz svojih vrat misionarje in jih pošljemo med belce, da jih bodo naučili pameti in vrtili ter odvzdali strah medsebojnega iztebiljanja.«

Po poti zaupanja

k enotnosti in sodelovanju v mednarodnem mladinskem gibanju

Peking, 20. maja (Tanjug). Delegat Ljudske mladine Jugoslavije Danilo Bilanović je danes v pozdravnem govoru na III. kongresu Nove demokratične mladinske lige Kitajske izjavil, da jugoslovanska mladina z velikim zanimanjem spremlja napore, ki jih prispevata narod in mladina Kitajske za izgradnjo socializma in da so zmage, ki jih je dosegla Kitajska na tej poti, sad ustvarjalne uporabe marksizma-leninizma v kitajskih razmerah. Bilanović je potem izjavil, da gledajo tudi jugoslovanski narodi na LR Kitajsko kot na nositeljico idej miru na svetu in z vsem srcem podpirajo njene težnje po tem, da bi dobila mesto, ki ji pripada v urejanju mednarodnih vprašanj in v OZN.

Bilanović je poudaril pomen sodelovanja med kitajsko in jugoslovansko mladino in dejal, da temelji to sodelovanje na načelu enakopravnosti, medsebojnega razumevanja in spoštovanja in da je prav zato koristno za obe strani. Opozoril je na to, da ima Ljudska mladina Jugoslavije stike tudi z mnogimi drugimi organizacijami napredne mladine širom po svetu in poudaril, da je to univerzalno sodelovanje najuspešnejša pot do tega, da bi premostili sedanjo razdeljenost v mednarodnem mladinskem gibanju, do medsebojnega zaupanja in vsestranskega mladinskega sodelovanja. Posebej je poudaril pomen prijateljstva med Kitajsko in jugoslovansko mladino in opozoril na njuno podobne revolucionarne tradicije v boju za osvoboditev in za izgradnjo socializma.

Delegati kongresa so toplo pozdravili govor predstavnika jugoslovanske mladine, ki je potem izročil kitajski mladini spominsko zastavo Ljudske mladine Jugoslavije.

Liberalni očitki Adenauerjevi vladi

Bonn, 20. maja (Tanjug). Zahodnonemški liberalci so danes obtožili vlado, da skuša preslepiti javnost, kar zadeva njene namere v zvezi z atomsko oborožitvijo. Liberalci poudarjajo v posebni objavi, da je dala vlada med nedavnim zasedanjem Zahodnonemške unije v Strassbourgu delegatom svojih strank napotke, naj vztrajajo pri tem, da mora biti zahodnonemška vojska opremljena z jedrskim orožjem. Skoraj hkrati, je rečeno v objavi, pa je vlada v Zveznem zboru izjavila, da vprašanje opremljanja zahodnonemške vojske s tem orožjem in razprava o tem nista pereči.

ZDRAVILO PROTI RADIO-AKTIVNEMU ŽARČENJU

Memphis, 20. maja. (Reuter). Znanstveniki v amerškem laboratoriju v Oak Ridgeu se zdaj ukvarjajo s proizvodnjo zdravila »Aet« proti posledicam radioaktivnega žarčenja. Zdravilo so najprej z uspehom preizkusili na opicah. V manjših, skrbno izmerjenih količinah je zdravilo uspešno silker pa daje na organizem kakor strup. Zdravilo so preizkusili tudi na ljudih, ki so se prostovoljno pridavili. Vbrizgali so jim pa le petdesetiko količine, ki je potrebna, da bi začutila človeka pred smrtonosnim žarčenjem.

(Nadaljevanje in konec)

DRAGAN D. MARKOVIĆ

Ko sem se peljal v vlak od El Kantare proti Kairu, mi je begunec Soheb Besoso, ki je začasno zapustil Gazo in odpotoval v Kuvait, pripovedoval o okupatorjevih zločinih.

Zlasti hudo se je godilo ženam. Vojski so vdirali v hiše, ropali, delali ženskam silo, pretepali moške, ki so se jim postavili po robu, morili.

Nekega dne je stekla neka ženska čez cesto in stopila v svoj dom. Dva vojaka sta krenila za njo in se je skušala polastiti. Ko se jima to ni posrečilo, sta v jezi ubila njo in njenega moža Salaha El Bitara. Njun dveletni otrok se je zadušil v krvi mrtvih staršev. Ta zločin so potrdili člani Komisije za premirje, ki so dobili dovoljenje, da obiščejo Bitarjevo hišo.

Na vsem področju Gaze so ubili več sto civilistov. V posebnem poročilu direktorja UNRRE za palestinske begunce je rečeno, da je bilo 3. novembra samo v Kan Jisnu ubitih 245 ljudi.

VELEPOSESTNIKI IN NAJEMNIŠKI DELAVCI

Agresorja ni več. Zdaj sodi le v črno preteklost. Treba pa je živeti – zdaj tudi v prihodnje. Prihodnost pa je odvisna od več stvari. Predvsem od tega, kdaj bodo poravnali arabsko-izraelski spor.

KJER ŽITO MEJI na rumeni pesek Palestinske puščave

Sedanost – to so: veleposestniki in najemniški kmetijski delavci; velik odstotek nepismenih, letni dohodek na prebivalca manj kot 100 dolarjev; 10% ljudi skoraj sploh brez dohodkov, neznatna industrija, dobro razvita trgovina, še bolj kmetijstvo.

Pravijo, da živi Gaza od pomaranč. Nemara bi bolj zadeli, če bi rekli: 2% bogatih veleposestnikov živita predobro, njihovi kmetijski delavci pa se skozi življenje približajo iz dneva v dan oziroma životarjajo.

Sem seveda ni segla Naserjeva agrarna reforma. Zato imajo tu posamezniki po več sto hektarov plantaž s pomarančnimi drevesi.

V mestu ni stanovanjske krize. Je pa denarna. Nekatera poslopja so prazna. Dobrišen del prebivalstva, zlasti tistega v starem, orientalskem delu mesta, živi v zelo slabih stanovanjskih razmerah. Zato pa imajo nekateri posamezniki po več vil in živijo od rente. Spoznal sem nekoga, ki del ob oficirjem varnostnih sil OZN tri vile v najem, v četrti stanuje, peto pa zida.

PSIHOLOŠKI KOMPLEKS

Dve tretjini prebivalcev v Gazi je beguncev. Ti so bolj pismeni od ostalih, bolj izobraženi, imajo bolj razvit politični čut. Bil sem v nekem njihovem taborišču na robu mesta. Ondi je na tisoče v vrsti postavljenih barak na ravnini ob morju. In več deset tisoč Palestincev, ki v glavnem malo ali nič ne delajo.

UNRRA je tu veliko pomagala in tudi še zdaj pomaga. Toda ustvarila je tudi psihološki kompleks. Tisoči beguncev se že leta učijo živeti brez dela. Kajti dela je malo, toda pri nekaterih prav toliko tudi volje do dela. Če to zdaj še ni pereč problem, bo nemara jutri.

Naser je tu pričujoč kakor po vsem Egiptu: njegova slika visi v šoferjevi kabini namesto slike filmske zvezde ali pa zraven nje, v prodajalnah, pisarnah, na stenah, najbolj pa živi Naser v mislih ljudi. Naser je tu perspektiva tako za tiste, ki se brez pomisleka ogrevajo za idejo

Arabska beduina iz okolice Gaze

končne priključitve k Egiptu, kakor za tiste, ki težijo h kakršni koli avtonomiji. Naser jim pomeni edino varnost pred napadalcem s severa in vzhoda. In pomeni tudi, da je prihodnost, ki še ni natanko začrtana, toda njena slika postaja čedalje bolj jasna.

OB OBCINSKEM PRAZNIKU V GORIŠKIH BRDIH

Brici zadovoljni z dosedanjiimi sadovi

Pester program raznih prireditev v počastitev praznika in »Dneva mladosti« — Načrti za nadaljnji napredek vinogradništva in sadjarstva

Dobrodo v Goriških Brdih, maja. — Brici se pripravljajo na svoj občinski praznik, ki ga praznujejo 25. maja. Spominjajo se raznih dogodkov iz zadnje vojne, pred štirimi leti je 25. maja večina nasib zdravo pitno vodo iz novega vodovoda, končno pa je ta dan tudi rojstni dan predsednika Tita in zato tradicionalni praznik osega našega ljudstva. Pripravili so lep in pester program najrazličnejših športnih, kulturnih in drugih prireditev, na Dobrovem pa bodo v soboto odprli nov komunalni blok, kjer bodo dobili svoje prostore razni obrati kmetijske službe in pošta, v njem pa bo tudi nekaj stanovanj.

V Brdih je zadnja leta zavel nov duh, poln življenjske sile in zdravega optimizma. O tem ljudje ne govorijo, toda ali ne more biti zanje lepšega sprječevala kot so dosedanji uspehi, iskrena zavzetost za skupne probleme in načrte ter slednjič toliko stvarnih bodočih načrtov. Življenje se je ustalo v spojem naravnem tiru in Brici razmišljajo, kaj je treba storiti, da bi bilo v prihodnje na teh zalutanih sončnih gričih lepše in prijetneje.

RAZSIRITI VINOGRADNIŠTVO IN ZAGOTOVITI KAKOVOST VIN

Pred prvo svetovno vojno je bilo vinogradništvo v Brdih zelo razvito, njihova vina tokaj, merlot in druga pa je cenila celo razvijena gospoda na cesarskem Dunaju. Med obema vojnoma pa je vinogradništvo iz znanih razlogov šlo rakovo pot in je bilo ob priključitvi takorekoč na tleh. Od nekdanjega slovesa brških vin so ostali samo prijetni spomini. Toda po priključitvi k Jugoslaviji se je začelo stanje naglo zboljševati in Brda bodo, kot kaže, že čez nekaj let dosegla raven vinske proizvodnje izpred prve vojne.

Predvsem menijo do konca leta 1961 povečati vinogradniške površine od sedanjih 740 ha na 1200 hektarov. Pred prvo svetovno vojno je bilo sicer vseh vinogradov približno 1700 ha, toda marsikatero površino so se v desetletjih zarasle z robidovjem in podobno in zdaj niso več dostopne za moderno strojno obdelavo. Novi vinogradi naj bi bili vsi rodni do 1965. leta. Tedaj bi se pridelek povečal od sedanjih 450 vagonov na 700 vagonov vina letno. Vina bodo šolali v moderni vinski kleti, ki bo začela obratovati prihodnje jesen in bo imela zmogljivost 400 vagonov. V začetku so imeli proti njej nekateri pridelovalci razne pomisleke, ki so izvirali deloma iz bojazni, da bodo zasebniki oškodovani in iz najrazličnejših konservativnih predsodkov, zdaj pa so v glavnem vsi domeli, da ni modernega vinogradništva brez tipiziranih vin.

Letos bodo obnovili skupaj približno 85 hektarov vinogradov, na skoraj polovici teh površin pa so že posadili mladice zlatih vinskih sort. Podjetje »Zadržno vinarstvo«, ki združuje prejšnji državni posestvi Dobrovo in Vipolže ter klet v gradnji, si bo zlasti prizadevalo za gojenje donosne sorte srzvanec. Ta sorta daje ob ugodnih naravnih pogojih, kakršni so v Brdih, tudi do 200 hl mošta na hektar površine. Letos so s to trto posadili prvih 8 ha novih vinogradov. V prihodnjih letih bodo začeli iz tega grozdja stiskati naravni grozdni sok.

Za razvoj sadjarstva bodo še obnovljali breskove nasade. Breskve v Brdih zelo dobro uspevajo, na trgu pa imajo tudi visoko

čeno. Samo v zadnjem času so uredili 40 ha novih nasadov breskev.

SKRBI OBCINSKEGA LJUDSKEGA ODBORA

Občina na Dobrovem ima pri svojem delu tudi precej raznih težav, ki izvirajo v glavnem iz neugodnega zemljepisnega položaja Brd. V vseh Brdih nimajo denimo zobozdravnika ali dentista in so ljudje navezani izključno na oddaljeno Novo Gorico. Dragega potovanja z avtobusom in drugih stroškov pa si razumljivo ne more vsak privoščiti. Ljudje so zadovoljni, da jim vsaj na zdraviljenje ni treba odhajati predaleč, saj so uspeli dobiti dva zdravnika splošne prakse.

Tu je tudi okoli 70 km cest, katerih vzdrževanje terja veliko denarja. Za to ni zmeram dovolj sredstev in lani so občino rešili iz težav prebivalci, ki so s prostovoljnimi delom pogramozili vse ceste; pripravljani pa so pomagati tudi letos.

Se in še bi lahko naštevali razne težave in probleme, toda Brici so skromni in vedo, da vsega ni mogoče opraviti naenkrat. Važna je perspektiva in zavest, da se razmere obračajo na bolje in je torej predvsem od njih samih odvisno, kako bodo v prihodnje živeli.

M. D.

Ljubljanski otroci na Mežaklji

Počitniška domova Železarna Jesenice na Ravah in na Mežaklji zadnja leta nista bila povsem lakotična. Zato je uprava pokrbelja, da bosta domova letos in v bodočih sezonah zasadeni. V predsezoni bo letovalo na Ravah 210 predšolskih otrok iz Ljubljane, 85 otrok prve skupine je na Mežaklji že od 12. tega meseca.

Ivan G. delavec v tovarni »Tiskanič« v Kranju, ki bo tudi v torku na zalogi klopov, se bo moral zagovarjati zaradi malomarne vojnice s koleškom, s katero je zakrivil, da je nek drug delavec utrpel male telesne poškodbe.

Tudi Pavel S., sofer iz Ljubljane, je lani vozil v vinenem stanju iz Medna v Sentvid in prevrnil tovorni avtomobil. Pri tem je nastalo za 1 milijon 293.355 dinarjev škoda.

V smertnem pod Smarno goro je bilo letos 16. februara več gostov. Med njimi sta bila tudi mizar Ivan B. iz Pože in Stane F., ključavničar s Trate. Kmalu je spregovorilo vino. Najhen prepil — in hude telesne poškodbe, zaradi katerih se je moral Stane K. dalje časa zdraviti.

Jože H. iz Litiše, Ana J. iz Lese in Gvido A. z Reke bodo morali pojasnjevati sodnikom v sredo nevestno gospodarsko poslovanje in poverbe.

Osem tatvin, od tega sedem vlnomih, je zagrebel Nikola M. iz Pelnoveca pri Čakovem, ko je bil zaposlen v Ljubljani. Na sodbo šaka Kar v soproju, kjer izdružuje 20 dni upravnih kazni, ki mu je prisodil še sodnik za prekrške.

Kmečki posestnik Andrej S. iz Rečice pri Bledu se je vozil s motornim koleškom po Jesenicah močno vinen. Med vožnjo je podrl nekoga kolesarja, več ljudi pa se je tudi komaj ognilo njegovi cickak vožnji.

Šteoz Hajdino v ptujskem okraju se je peljal v četrtke zjutraj, to je 16. maja, z motornim koleškom motorist Jož Cah. Nasproti pa mu je pripeljal s koleškom kolesar Maks Kajser, ko pa levni strani ceste, kar je seveda nepravilno. Nekoliko pred aretanjem se je menda neprevditi kolesar spomnil, da ne vozi pravilno in je tik pred motornim koleškom hotel zapeljati čez cesto na svojo desno stran ceste. Pri tem je prišlo do hudega trčenja. Motorist je zadel s svojim vozilom naravnost v kolesarja tako, da sta oba pada in dobila pri tem

hude telesne poškodbe. Oba s sopotnikom na motornem kolešu, ki je dobil pri nezgodi lažje telesne poškodbe, so takoj odpeljali v bolnišnico. Na obeh vozilih pa so ocenili za okrog 35.000 dinarjev škode.

Polnoči z avtom v morje

V petek je tik pred polnočjo vozil iz Pirana skoraj Portorož v smeri proti Luciji »Chevrolet« K 6800. Čeprav je na tem odseku predpisana hitrost največ do 30 km, je šofer gnil vozilo z več kot 80 kilometrske hitrosti. Na osemtravnem ovinku pod goščiščem »Vesna« pa je bilo te hitrosti 90 km. Avto je zagnalo s cestišča najprej v betonski drog električnega omrežja. Ko je avto drog podrl in z žicami potegnili za seboj še sosednji drog, je zletel čez kamnito obrežje v morje, ki je na tem mestu globoko okoli 2 metra. Potniki so razen manjših prask odnesli razmeroma zdravo kožo. Pač pa je nad pol milijona škoda na vozilu, skoraj sto tisoč pa na poškodovanih električnem omrežju.

Nevaren vlomilec za zapahi

Iz mariborske kaznilnice je letos februarja pobegnil Jože Mezeg, doma iz Hotičine pri Korzni, ki bi moral za zadnji razsodbi prestati še dobro leto kazni, ker je pomagal različnim avturistom pri pobegih čez mejo. Pobegli Jože Mezeg je še star znanec sodnikov in zapornov. Zaradi tavn. vlomov in podobnih prestopov je bil v celotni obdobji na več kot 18 let. Poslej ga še nobena kazen ni spremenila in se po nobeni kazni ni lotil političnega življenja. Po pobegu iz mariborske kaznilnice se je najprej nekaj časa klatil okoli domače vasi, potem pa v vseh Brdih. Čeprav se je spretno skrival, so ga ljudje opazili. Vsakomur je brutalno grozil, če bi ga izdal. Medtem se je spet lotil svojega starega posla in je za večje zneske ilegalno spravil v Trst skupino ljudi. Ko se je zgodil aprila vrnil v Brdine, je najprej vlnomil v trgovino kmetijske zadrage Kodača na Ostronjem brdu, kmalu nato pa v se v poslovalnico KZ Šiljeve. Z obema vlnomila je objel zadrugi za okoli 150.000 din. Nevarnega vlomilca in kriminalca so varnostni organi neprestano zasledovali in ga slednjič spet spravili za zapah.

Smrtna nezgoda v Zgornjem Dupleku pri Mariboru

V četrtke proti večeru se je na cesti četrtega reda v Zgornjem Dupleku pri Mariboru smrtno ponesrečil 35-letni Fran Vagner iz Dourčan. Pokojni je menedžer podjetja pod kmečki voz, ki je bil natočen s streljo. Ker se pri tem volovska vpraša ni zaustavila, mu je šlo kolo čez glavo in povzročilo njegovo takojšnjo smrt.

Kaj več o virstanjskem vinu in šmarnskih vinogradih nam bo lahko povedal Aleksander Videčnik s Poslovne zveze. Najavimo pri njem svoj obisk za jutri.

(Nadaljevanje)

To in ono iz Ajdovščine

Občinski svet za varstvo družine pripravila letos letovanje in taborjenje za več kot 180 otrok. Tako bodo organizirali lastno politično kolonijo na Predmeji, kjer bo v treh izmenah letovalo 100 šolskih otrok, na počitnice v Koper pojde 30 otrok, v Avstrijo pa 8 od 13 do 15 let starosti, medtem ko se je iz Malinske na otoku Krku pravkar vrnilo 5 otrok, ki šne hodijo v šolo. Mimo tega pojde na taborjenje 42 dijakov tabornikov rodu »Mladi borci iz Ajdovščine, ki bodo razpeli šotore na Omilju (otok Krk). Pri izbiri otrok

Prvo veliko slikarsko razstavo umetniških del Lea Vilharja iz Postojne in domačina Ivana Kovača, ki je bila ves prejšnji teden, si je ogledalo nad 2000 obiskovalcev, kar je zelo lep uspeh za naše mesto. To pa je hkrati najlepše priznanje umetnikom za njuno uspešno razstavo in lepa pohoda za njuno nadaljnjo umetniško ustvarjalnost.

Svet za gospodarstvo občine Ajdovščina je v četrtek, 16. maja razpravljal o važnih gospodarskih vprašanjih. Med drugim so sklenili predlagati občinskemu ljudskemu odboru, da bi odobril posojilo kovinskega podjetju v znesku 3,5 milijonov dinarjev za nabavo novih strojev. To podjetje zaposluje okrog 40 delavcev in je kljub zastarelim in pomanjkljivim strojem doseglo lani lep finančni uspeh. Nabava novih strojev bo v znatni meri prispevala k dvigu proizvodnje in produktivnosti. Nasprotno pa niso mogli ustrati prokrij stolarne »Partizan« v Lokavcu, ker niso predložili dovolj tehtne dokumentacije.

Na spomladanskem sejnu plemenске živine, ki je bil v četrtek, 16. maja v Ajdovščini, je bilo zelo živo. Kmetovalci so prignali na živalski trg več ko 140 glav živine, od katerih je bilo 25 plemenških bikov, ostalo pa krave in telice. Kupci so prišli iz Dalmacije in drugih raznih krajev Hrvaške, ki so odkupili več kot polovico prignane živine. Najboljše je bil prodan bik lastnika Darka Lokarja, ki je dobil zanj 182.000 din. Cene telicam so bile od 70 do 109 tisoč dinarjev, kravam pa od 55 do 100 tisoč dinarjev.

TVS Partizan se vesno pripravila na simbolično množično udeležbo pri proslavljanju Dneva mladosti. To posebno velja za njegovo mladino, ki se marljivo vadi v prostih vajah in lahki atletiki. V nedeljo, 19. maja bodo nastopili pionirji in mladinci na velikem javnem nastopu in še v prostih vajah, mladince pa v folklornih plesih s svojimi vrstniki, ki pridejo na ta nastop iz Dobruš in Vipave. Skupno bo nastopilo na stadionu »Primorja« nad 700 mladincev, pionirjev, mladinc in pionirk.

Del skladišča mlinske industrije v Ajdovščini

Del skladišča mlinske industrije v Ajdovščini

Motiv

I
Z
B
R
D

Od vsepo vsod

KONJICE:

Ko so se ta teden konjiški igralci predstavili na odru z izvorno slovensko splošno »srce nikdar ne laže«, so pokazali, da so sposobni igrati tudi zahtevnejša dela. Skupaj je pri igri sodelovalo okoli 70 ljudi. Igra je režirala tovarišica Seražimova, ki je našla veliko oporo pri glavnem igralcu tov. Zvoletniku in vodji orkestra tov. Rozmanu. Tov. Karl Pekovešek je izdelal okusno sceno. Da so bili gledalci zadovoljni, nam kaže že to, da so dvakrat napoinili dvorano kulturnega doma, posebni predstavi pa sta bili še za obveznice predvojske vzgoje, ki so v Konjicah na taborjenju ter za šolsko mladino. Igra bodo najprej še enkrat ponovili v Konjicah, prav tako pa pojdejo z njo gostovat. Premiero v Konjicah sta si ogledala tudi avtorja pisateljica tov. Mimi Malenšek in skladatelj tov. Ciril Preglj.

RUSE:

Občinski ljudski odbor Ruše je na nedavni seji sklenil, naj bi v občinskih svetih sodelovala tudi mladina. Občinski komite LMS je že določil 28 mladincev, od katerih naj bi v vsakem svetu sodelovala pa dva člana. Obč. LO je imenovanil izdal odločbo in je želeli, da bi se kar najbolj seznanili z delom občine.

Iz ruške občine je lani pobegnilo prek meje 40 ljudi, največ mladine. Zato so na nedavni letni konferenci občinskega odbora SZDL sklenili, da se bodo morali člani SZDL in drugi bod zavzeti in posvetiti več pozornosti mladini. Le-to še posebej velja za mladino v Lovrencu na Pohorju, kjer so

zabeležili največ pobegov. Prav tako bodo morale poživiti svoje delo nekatere mladinske organizacije na vseh.

POLJE OB SOTLI:

Učiteljice v Polju ob Sotli so pod vodstvom šolske upraviteljice tov. Erne Trohina pripravile z vaščani lepo glasbeno akademijo. Prebivalstvo je bilo s prireditvijo zadovoljno in zdaj bodo z njo gostovali na okoliških vaseh.

PODCETRTEK:

Aktiv mladih zadržnikov si je uredil lepo drevesnico, dela gojnice skupne s krompirjem in se je udeležil akcije proti porebi. Dela tudi v okviru Ljudske mladine pri kulturno-prosvetnem delu.

Pred dnevi so uprizarili vselejoro »Darek na srce«, njihov tamburaški orkester pa je žel priznanje v oddaji radia LT Smarje pri Jelsah. S pomočjo KZ Podcetrtek in delavnega šolskega upravitelja tov. Brleca je mladina tega občinskega področja zavrila in bo lahko žela lepe uspehe.

Na Jesenicah bo zbor planinskih markacistov

Na rojstni dan maršala Tita bo na Jesenicah zbor planinskih markacistov s področja Julijskih Alp. Na zboru se bodo markacisti iz Rateč, Trente, Boveca, Bohinja in Radovljice pogovorili o obnovitvi markacij. Markacisti v Julijskih Alpah se zavedajo, da so dobro markacije planinske poti najboljše propagandna za množično planinstvo. Udeleženci zborna si bodo ogledali tudi planinsko razstavo na Jesenicah.

MED LJUDMI

Drago Vresnik:

Od železne ceste do Sotle

Idila vaškega življenja minulih desetletij mineva. Prizori možakov pod lipo, duhovno kretentstvo, ki ga je z omejeno naslado redila klerikalna pisarija, čitalniška in taborska nadobudnost in pasijonska dramatičnizacija vaških konfliktov so zbledeli v arhivu lažnjive »ljudske umetnosti«. Nekje daleč, globoko med zaprašenimi listi so gruntarski Janezi, petindvajsetletni, plečati in tršati, ki na poti od maše oprezajo (za živo mejo) za sosedovo Micko, sedemnajstletno, brhko, rdečelčno, ki se z roženkrancem in molitvenikom v roki otepa Toneta, pritepenca in razgračja iz vaške krčme. Nič več ni takih in podobnih rekvizitov in kulis, kot so stojnice z lectovimi srci pred farno cerkvijo, smrdljive krčme, nabožni časniki za izobraževanje »ino poduk kmetijskega ljudstva«, ki jih dele bogobojči mežnarji. Karikirani in sumljivo zabiti možje iz časov večerniške pisarije ne vežejo več otrobov o politiki in z gruntarsko omejenostjo pozivajo na boj proti novotarjam, ki vdirajo iz sveta v zaostalo, s klerikalnim zidom zaplankano vas.

Idila je minila, potvorjeni refleksi vaškega življenja je splahnel v etru. Režiserji in igralci moreče podeželjske drame so s petrolejkami in čudežnimi žabkami, odpustki in bero izginili z odra. Revolucija je postavila nanj sodobne ljudi, parter in lože je zasedla nova generacija.

—TU RADIO LT SMARJE!

Ni več tistih razlik, ki so gnale čitalničarja na deželo, da bi učil kmečke ljudi. Novi časi z elektrifikacijo, radijskim sprejemnikom, vodovodom, tiskom, knjigo, prosvetnimi društvi in še marsičim drugim so opravili svoje. Kmečki ljudje z enakim razumevanjem in vnuemo govore o nuklearni energiji, tehniki, filmu, zunanji politiki, diplomaciji — in če hočete — o nogometu kot ljudje po mestih. Micke ne nosijo več dolgih

kril in volnenih nogavic, Janezi irhastih hlač in lodnastih suknjictev. Podeželje se je v mnogočem izenačilo z mestnimi središči.

Na obsežnem področju šmarnske občine je samo ena žaga v Mestnju, edini industrijski obrat v malem. Industrije ni. Zdelo bi se, da je zaradi tega kmečki značaj pokrajine oviral preobrazbo vasi in napredek. Pa ni tako! Prej bo res, da je prav pomanjkanje industrije še bolj podžigalo željo po tehničnem napredu. V šmarnski Ljudski tehniki, ki si je priborila tretje mesto v zveznem merilu, je dovolj dokazov za tako trditve.

Po vaseh je malo motorizacije, vendarle usposobijo v Smarju vsako leto do 40 mladih šoferjev. Zastavo pa vsekakor nosijo radioamaterji. Pred tremi leti so s pomočjo občine zgradili lastno radijsko postajo z vsemi potrebnimi aparaturami, magnetofoni, diskoteko, napovedovalnico in dvorano za oddaje. Pomen postaje je dragocen za kulturno življenje amaterskih skupin, ki se uveljavljajo s tekmovanjem, za kmetovalce, ki dobivajo nasvete in vse ostalo, ki se zabavajo in prosvetljujejo ob nedeljskih sporedih. Trije Jožeti imajo tu glavno besedo in zasluge: Gojtan, Plemenitaš in Jakoš.

»Tu radio Ljudska tehnika Smarje!« se oglasi vsako nedeljo iz tisočev sprejemnikov od Sotle do Savinje. Zvrstijo se tamburaški zbori, pevci, kmetijski nasveti, repertože in pomenki z zadržniki, pionirji, ženami, krajevnimi voditelji in preprostimi ljudmi. Vse to vnaša drugačno razpoloženje v nekoč zaostale in od sveta odrinjene vasi. Električna in radioaparati sta prodrla skoraj v vsako hišo.

Ljudje v šmarnski dolini hočejo tudi industrijo. »Posebni možnosti nimamo,« pravijo, »nekaj mangle pa bi radi imeli.«

Med take obrate štejejo zdaj mlekarne, ki bo kmalu predelala štiri do pet tisoč litrov mleka na dan. Zgradili bodo tudi mlin v Mestnju in vinsko klet v Golobinjku, ki naj bi sprejela do 40 vagonov vina.

»Rimljanka« - za ali proti?

»LA ROMANA« ALBERTA MORAVIE V SLOVENSKEM PREVODU

Sodobnega italijanskega pisatelja Alberta Moravia smo doslej poznali le po prevodih njegovih krajskih tekstov, Cankarjeva založba v Ljubljani pa je nedavno posredovala slovenskim bralcem v prevodu Cirila Zlobca njegov roman »Rimljanka« in tako predstavila tega svojstvenega pisatelja tudi z večjim delom. Prvo srečanje z Moravio bo tako za slovenskega bralca dokaj nenavadno, da ne rečem presenetljivo ali celo odklanjajoče: pri nas take literature nismo vajeni, pred novim pa nas je dostikrat zelo neupravičen strah; strahu pridružujejo po navadi še nezaupanje, rezerviranost ali že vnaprejšnja odklonitev. Neupravičen, naj zapišem takoj, pa se mi zdi tak strah in tako gledanje tudi ob »Rimljanki«.

Roman Alberta Moravia »Rimljanka« je roman lepe prostitutke sredi velikega mesta. Ta sodobna Magdalena, ki je v bistvu dobra in poštna — končno so take vse ženske te vrste, kar jih poznamo iz nemalo podobnih del v literaturi — in jo življenje samo pritira na dno, iz katerega se venomer hoče izkopati, grabi

in druge okoliščine spravijo na pot prostitucije, pripoveduje o svojih moških in njihovih usodah, dokler ne konča pripovedovanja kot žena, ki bo postala mati, in ki se je odpovedala svojemu dosedanemu poklicu. Roman je preveden v domala vse svetovne jezike, zanj je bil avtor celo predlagan za Nobelovo nagrado. Pred dobrim letom je doživel roman srbskohrvatski prevod in sprejem, ki je nihal med navdušenimi slavospevi in očitki, češ da je to poceni in na najslabše želje bralcev preračunana knjiga. Res je, da je bilo pretiranih hvalnic več — resnica o Rimljanki pa bo le najbrž nekje na sredi med tema dvema skrajnostima.

Tema, ki jo Moravia opisuje in ki je za naše razmere in za našo literaturo tolikanj nenavadna, je v Italiji nekaj povsem vsakdanjega, tema, ki celo prevladuje nad ostalimi temami. (Spomnimo se samo na filme s to tematiko!) Odveč bi bilo razmišljati vzroke, da je temu tako, treba bi bilo iti predaleč nazaj, kar do Boccaccia, govoriti o njihovi literarni tradiciji, druž-

pripoved velikega pisatelja o življenju in razmerah Italije, mračna, tragična, a umetniško polna podoba dna sodobnega italijanskega velenja, vse to je pisano in podano, če se tako izrazim, z vidika odnosov med moškimi in ženo. Vendar zaradi tega vidika drama ni nič manj pretresljiva, nič manj težka.

Podoba, ki jo riše Moravia v »Rimljanki«, plaši in zaskrbljuje. Prikazano je resda dno, tisto najbolj žalostno, najbednejše, a ob tem so kot v močni luči osvetljeni ljudje, tipi in značaji, od katerih ni mogoče pričakovati ne lepih dejanj ne kakršnegakoli izboljšanja ali dviga iz tega dna. Ljudje, o katerih Adriana, junakinja romana, pripoveduje, so vse drugo prej kakor ljudje s perspektivo. To so domala vsi izgubljeni z zavoznim življenjem, propadli slabotniki, kriminalci, obrazi, ki človeka plaše mnogo bolj, kot mu dajejo kakršnokoli, tudi najmanjšo nado. Razkrijejo se ob Adriani in pogled na to goloto ni niti najmanj prijeten: Lik morilec Sonzogna, s katerim Adriana zanosi, je naravnost pošasten, grozljiv in v tej grozljivosti fantastičen. Zato tudi optimistični konec romana pravzaprav ne izveni povsem optimistično. Adriana resda zanosi, veseli se materinstva in zaradi tega pričakovane otroka, ki ga je spočela nerazsodna in nepristevna zver v človeški podobi, strah in grozo vzbujajoči Sonzognu, se odpove prostituciji, a vendar ostaja na koncu kakor teška mora nad njo in nad romanom nepojasneno vprašanje: kaj sedaj? kaj bo s tem otrokom? in kakšen bo ta odrasli potomec prostitutke in morilec? Osebna rešitev Adriane je nakazana, v njo verjame, širše perspektive, večjega, močnejšega žarka pa pisatelj v to mračno dno ni prikladal ali ga ni mogel priklicati. Dal je svojo — poudarjam svojo — podobo nekega življenja, svojo vero v to življenje, ki je sicer v nekem pogledu skeptična, a je vendarle vera. S tem je svoje pisanje upravičil; s tega vidika pa se kaže življenjepis prostitutke, opisan v »Rimljanki«, v popolnoma drugo luč, kot jo mnogi — recimo zveličavna Cerkev, ki je postavila vsa dela Moravia na indeks prepovedanih knjig — motre in ocenjujejo; je izpoved o nekem življenju, o ljudeh, ki so krivi in obenem nekrivi, kakor ga vidi in doživlja človek in pisatelj Alberto Moravia. Morda bi kazalo ob tem zapisati, kljub že omenjenim razmeram v tematiki italijanske literature, da se mestoma pisatelj v opisovanju ljubezni, oziroma odnosov med moškimi in žensko preveč zadržuje, da se neprestano vrača na to osrednjo temo svojega pisateljskega in človeškega problema, zlasti v »Rimljanki«. Spričo dejstva, da je roman pisan v prvi osebi in da gre za izpoved prostitutke, je to vendarle razumljivo in sprejemljivo kljub temu, da kaže, kar je treba zopet sprejeti kot dano dejstvo, določen avtorjev kompleks do teh vprašanj. Kaže pa, da je prav to čisto, kar nas, verjetno Italijane ne, mestoma moti. K temu pa se da po starem pogovoru reči, da vsak lahko vidi tisto, kar pač hoče videti; tako nekako je tudi z očitki in z ne-očitki na račun »Rimljanke«.

Moravii je poleg ostalih vrlin, ki jih skoraj ne gre omenjati, kot so dramatična napetost pripovedi, zgradba romana, drzno brezkompromisno opisovanje življenjskega dna, spretno fabuliranje, pripisati odlično podan lik glavne junakinje, dan v vsej njeni polnosti in v razvoju od zaupljivega dekleta do zrele matere. Lik Adriane kajpak izstopa, a zato niso nič slabše podani niti ostali junaki, na primer že omenjeni Sonzognu, slabotni Mino, policist Astarita, prostitutka Gisella in drugi.

Stilno Moravia ne preseneča; ostaja pri stvarnem realizmu, ki pa ne zgreši učinka ne v episovalu posameznih dogodkov in situacij kakor ne z efektno komponirano celoto. Zato bi se kazalo, če se vrnemo k vprašanju v naslovu, odločiti za »Rimljanko« in ne proti. T. Pavček

V vsebinskem pogledu je bila na Sterijinem pozorju morda najzanimivejša noviteta D. Leboviča in A. Obrenoviča »Nebeški odrede« s tematiko iz koncentracijskega taborišča.

GLEDALIŠKI FESTIVAL NA MOTNEM BREGU DONAVE

Mohamed h gori ali gora k Mohamedu ali gledališče in občinstvo

Pretekli teden je bil nedvomno najzanimivejši in najplodnejši v programu letošnjega Sterijinega pozorja v Novem Sadu. To tehtnost so mu dali predvsem intenzivni vsakodnevni razgovori o gledališču. O prvem od treh razgovorov smo že poročali. Prostor žal ne dopušča, da bi o nadaljevanju teh razgovorov mogli zapisati kaj več kot okvirno beležko. Dovolil si bom nekaj samovoljnih posegov tako v referat dr. Stanislava Bajića o »Sistemu in tipu jugoslovanskih gledališč« ter v referat Pero Budaka »Gledališče in občinstvo«, kakor tudi v razpravo, ki je omenjena v referatu Stanislava Bajića, posegov samo v smislu zaporedja nastopajočih. Ker je to bilo posvetovanje gledališčnikov o gledališču, naj mi bo dovoljeno, da strnem ali vsaj poskusim strniti duh in barvo razgovorov na minimum in se — le zaradi avtentičnejšega posredovanja — zatečem k dramatični obliki »dialoga«.

Stanislav Bajić: Menda je ni države, ki bi imela tako goste mreže poklicnih gledališč: po eno poklicno gledališče na približno 280.000 prebivalcev. Ta mreža je še enkrat tako gosta kot v Sovjetski zvezi in dvakrat bolj kot v ZDA.

Milan Bogdanović: To stanje prav gotovo ni normalno. Nad tem problemom se je treba zamisliti. Država daje gledališču ogromne podpore, nad eno in pol milijardo letno. In vendar je tudi taka podpora premajhna, da bi lahko obstoječa gledališča polno zaživela.

Dušan Matić: Gledališč nika- kor ni preveč, preveč je morda le slabih. Treba jih je podpreti in jim omogočiti pravo življenje, kajti vloga gledališča kljub filmu tudi danes ni zmanjšana, nasprotno: film je gledališče v nekem smislu celo osvoobil. Prezvel je nase razburljivo zunanjo zgodbo in tako omogočil gledališču, da se poglubi in izčisti. Film pomeni za gledališče isto kot fotografija za slikarstvo.

Borislav Mihajlovič: Prav gotovo ste videli v izločbi sosednje zgradbe lepa velika aluminijasta okna: pripravljajo jih za eno največjih palač v Beogradu. Stala bodo tri milijarde dinarjev, se pravi, še enkrat toliko kot letošnja subvencija vsem poklicnim gledališčem. Gledališču nika- kor ne dajemo preveč.

Milan Bogdanović: V držav- nem merilu je razmerje med do- tacijami in lastnimi dohodki gledaliških hiš 84:16. Menim, da so cene vstopnicam v vsakem po- gledu prenizke, da je njihova cena celo tako zelo nizka, da se morda prav zaradi tega marsi- komu zdi gledališka predstava ceneno blago. Zaradi obojega: zaradi večje udeležbe lastnih do- hodkov v proračunu gledališke hiše, kakor tudi zaradi večje ve- ljave gledališke umetnosti v ob- čutku široke javnosti, menim, da bi bilo mogoče postopoma, nebo- leče, cene vstopnicam podvojiti.

Borislav Mihajlovič: Pri na- sem standardu je to nemogoče in nesmiselno. Rešitev je treba iskati drugje: za sodanje cene vstopnic bi morala gledališča dati več kot doslej. Posebno tam, kjer so ansambli veliki in imajo en sam oder. Pomožiti bi morali predstave, ansambel naj bi delal v več skupinah, poskati bi si moral nove odre in predvsem: močno bi moral pomnožiti svoja gostovanja v neposredni okolici, pa tudi v samem centru, kjer deluje.

Pero Budak: Zagrebško dramsko pozorišče to že prakticira. V letošnji se- zoni je dalo oziroma bo še dalo 400 pre- stov, od tega 100 izven svoje hiše, pred- vsem v delovnih kolektivih, tovarnah, šolah, v samem Zagrebu in v njegovi okolici. Pa tudi v sami gledališki hiši dajemo dosti- krat po dve, pa tudi po tri predstave dnevno. Predstave so razprodane za celo leto naprej, tudi gostovanja. Razen štiro gledališča je tu že materijalen uspeh. Vsek- komad dajemo najmanj po 30-krat. S tem smo lahko skrčili lanskih 12 premier na letošnjih sedem, kar za samo po sebi pome- ni veliko zmanjšanje materialnih stroš- kov. Absolutna cena vstopnic je v našem gledališču za več kot polovico nižja od ju- goslovanskega povprečja. Vse materijalne stroške krijemo z lastnimi dohodki.

Milan Bogdanović: Gostovanja so dvorezen nož: potrebna in nujna so v oddaljenih krajih, od koder ljudje sami ne morejo do gledališča. Gostovanja v sa- mem centru, pa čeprav v tovarni, so le nepotrebno razvajanje javnosti, podpiranje njene komodnosti. Za občinstvo je sicer nujno treba pridobiti, menim celo, da je prav treba poskati našo novo publiko, a pot mora biti drugačna: privabiti jo mora- mo v matično gledališko hišo.

Borislav Mihajlovič: Gosta- vanja so potrebna tudi v najneposrednejši okolici centra, pa tudi v centru samem, kajti temu občinstvu je treba gledališki ob- čutek, potrebo po gledališču čelo vzbuditi. Ta občutek, to potrebo pa mu lahko vzbudi- mo samo v njegovem okolju, tam, kjer dela in živi, se pravi, v tovarni, v šoli, na terenu. Samo tako homo lahko ob občinstvo pripravili do tega, da bo postalo stalni gost naših gledaliških hiš.

Anonimni diskutant (anonim- ni), ker si njegovega imena nisem zapo- mnil): Če hočemo pridobiti novo publiko, moramo zanj ustvariti tudi primeren program. Današnji repertoarji so za naše občinstvo v glavnem prezahvalni, dostikrat nerazum- ljivi. Po prvih poveljih letih gledališke agitke in folkloriziranja, smo zdaj nena- doma segli po stilno in vsebinsko najdr- znejših tekstih sodobne evropske in ame- riške dramatik. Občinstvo je v nekem smislu zbegano, dezorientirano. Morda bi bilo treba stopiti korak nazaj.

Dušan Matić: Znižati že dose- ženo raven gledališča, bi pome- nilo uničenje tako gledališča kakor občinstva. Ni vedno nujno, da je gledališki komad večini publike povsem razumljiv, naj- večkrat je pomembnejše, da je sugestiven, da prepriča. Del pu- blike bo vedno sprejemal intu- itivno, z občutjem. In prav ta del publike je najneposrednejši in mi tega zdravega, neposredno dojemajočega občutka ne smemo podcenjevati.

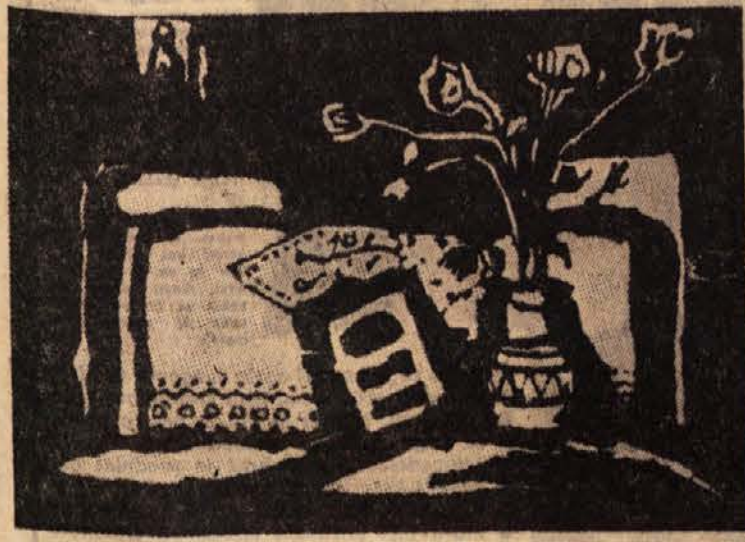
Diskutant iz Makedonije. V prizadevanjih za pridobivanje nove publike bi morali bolj upo- števat domačo dramatik, ki je bila doslej odločno preveč zapo- stavljena.

Milan Bogdanović: Zahteva po večjih pravicah domače dra- me je iz dneva v dan glasnejša. Rad bi v tej zvezi opozoril na neko anomalijo: ista gledališka kritika, ki že dolgo tako vneto pedlira za pravico domače dra- me, je doslej tako rekoč vsak domač komad nenavadno ostro in uničujoče zavrnila. Res je, domačih tekstov je danes nič koliko, polni predali so jih. Toda kvantiteta še ni kvaliteta. Preve- liko popuščanja bi škodovalo tako avtorjem kakor gledališču. Dosedanji sprejem domače dra- me je bil tudi pri občinstvu sko- raj vedno katastrofalen.

Dušan Matić: Res je: kvantiteta še ni kvaliteta. Res pa je tudi, da kjer ni kvantitete, ne moremo pričakovati kvalitete. Normalno je, da se sto in več učencev mora učiti violine, da bi lahko nekdo dobil eno samo prvo violino. Včasih se je treba zadovoljiti tudi z drugo violino. Vse je v nastajanju, nuditi je treba vse možnosti: sleherni uspeh je rezultat stalnega nihanja, številnih padcev in redkih vzponov. Le malodušja in nevere ne! Sicer bo konec slehernega napredka in sleherne dejavnosti. Rezultat malodušja in nevere je popoln propad. To velja tudi za dramatik.

Pero Budak: Zagrebško dram- sko kazališče je letos igralo samo domača dela in vendar je doseglo doslej največji obisk. Problemi, ki jih lahko obravna- va domača drama, ne morejo biti nezanimivi za naše občinstvo. Propadajo le dela, ki so ozko vezana na določen kraj, časovno ali tematsko omejena. In seveda dela brez umetniških kvalitet. Repertoar dobrih ali vsaj dokaj uspešnih domačih del že ni več tako skromen.

Razprava, kakor tudi oba referata, se je seveda dotaknila še drugih problemov in tudi navedene podpira s številnimi argu- menti. Mislim pa, da je že to, kar sem skušal tu reproducirati, dovolj karakteristi- čno za stanje in pojmovanje o našem gleda- lišču, hkrati pa tudi vsaj približna podoba letošnjega posvetovanja gledaliških delavcev na Sterijinem pozorju, ki je ob zaključku razprave sprejelo svoj edini sklep: predlog za ustanovitev posvetovalnega telesa, ki bi delovalo na principu stalne konference mest. V ta »Gledališki svet«, ali kakor bi se že imenoval, bi volili predstavnike gledališč, politični forumi pa bi svoje predstavnike vanj delegirali. Sklepi tega telesa bi bili seveda brozobvezni. Svojo letno skupščino pa bi imelo v okviru Sterijinega pozorja.

Milan Kerac: Tihotitje.

in hlasta po drugačnem življe- nju, resda z malo sreče, pripo- veduje sama svojo trpkoo živ- ljenjsko zgodbo, pripoveduje od začetka, ko jo kot lahkoverno, zaupljivo in neizkušeno dekle, ki sanjari o malem domu in dru- žini, premeten goljuf izrabi, ko jo bedne razmere, revščina, mati

benih in ostalih pogojih itd., toda to na tem mestu ni važno. Mnogo važnejše se mi zdi, da Moravia na to kočljivo nelahko temo ni napisal ne kakšne sentimentalne solzave štorije, ne lažne idealizirane zgodbe, ne plitkega banal- nega dela: »Rimljanka« je in ostane predvsem drzna, stvarna

IZ KINEMATOGRAFSKIH DVORAN SLABI DUMAS IN UPORNI ARHITEKT

Pod naslovom *Sentjernejska noč* je znan o zgodovini pokol francoskih Hugonotov, ki so jih obdolžili, da so zastrupili zad- njega valonskega kralja Karla IX. Zlasti dve osebi iz tistega časa, spletkarska Chaterina de Medicis in kraljica Margot, lepa žena Hen- rika Navarskega, sta zaradi svo- rih izjemnih usod privlačevali in še privlačita pisatelje. Tudi stari Dumas je napisal pustolovski ro- man o ljubezni kraljice Margot in vitezja La Mola, ki se je ne- srečno končala. Kakor o vseh svo- jih romanih, je tudi v tej zgodbi Dumas dokaj svojevoljno priko- jeval zgodovino o svoje namene. Zato bi bilo nesmiselno, če bi v filmu »Sentjernejska noč«, ki so ga posneli po tem romanu, iskali resnične zgodovinske podatke ali oris družbenega ozadja. Zanima nas predvsem, ali je scenaristu Abelu Gancu in režiserju Jeanu Dreoullu uspelo ustvariti dober pustolovski film, ki se gleda s prav takim zanimanjem, kot se

berejo Dumasove zgodbe. Po naš- em mnenju jima to ni uspelo. Film »Sentjernejska noč« je sicer razkošna paša za oči, revija do- brih igralcev, skratka filmski spektakel, toda literarne predloge ne dosega. Dumas je ostal slej ko prej prevelik zalogaj za franco- ske filmarje.

Malo je ameriških filmov, ki bi tako odkrito pokazali na naspake o lastnem družbenem sistemu, kot to lahko vidimo o filmu »Upornik«. Menda je v romanu, po ka- terem so posneli ta film, še bolj poudarjena družbeno-kritična ost, ki so jo o filmu otopili, ker so postavili v prvi plan romantično zapleteno zgodbo nenavadnega ljubezenskega trikotnika. Vendar je nazolice prisiljenemu »happy endu« film še vedno ostra kritika razmer v majhnem, toda važnem izseku ameriškega življenja. Ob usodi mladega arhitekta spozna- mo nezdružene osnove, na katerih stojijo domala vsi njegovi poklic- ni kolegi, ki so le orodje v rokah različnih političnih in gospodarskih grup. Javno mnenje, ki naj bi pravično ocenjevalo njihove dosežke, je umetno ustvarjeno s pomočjo diktiranega tiska in pla- čane propagande. Že zavoljo tega je film vreden ogleda. Z. P.

Spominu Ivana Prijatelja

V četrtek, 23. maja bo po- teklo dvajset let, odkar se je po- slovil naš veliki slavistični učitelj, literarni zgodovinar in ese- jist dr. Ivan Prijatelj. Slavistično društvo bo ob tej obletnici priredilo spominsko svečanost z naslednjim spredom: ob 18.30 komemorativna poklonitev na Prijateljovem grobu (pokopališče na Viču), ob 20 govor prof. Slodnjaka v Slovanskem semi- narju (Narodna in univerzitetna knjižnica).

Slavistično društvo vabi k tej proslavi Prijateljve učence, sla- viste in kulturno občinstvo sploh. S svojo udeležbo želimo pokazati, da nam Prijateljovo delo po- meni trajno, bogastvo naše kul- ture.

ZADNJA PREMIERA V PREŠERNOVEM GLEDALIŠČU

Danes zvečer bo v Prešerno- vem gledališču v Kranju zadnja premiera v letošnji sezoni. Upri- zorili bodo »Zakonsko posteljo« holandskega dramatika Jana de Hartoga, ki je v zadnjih letih doživela že nekaj uprizoritev na slovenskih odrih. Delo je režiral kot gost Miloš Mikeln, sceno in kostume pa je zasnoval Saša Kump. S to zadnjo premiero bo Prešernovo gledališče v letošnji sezoni doseglo enajst premier, dve obnovitvi in en koncertni večer. V času do 15. junija, ko se bodo začele poletne počitnice, bo gle- dališče gostovalo v neposredni okolici mesta Kranja.

LJUBLJANSKI OKRAJNI FESTIVAL SVOBOD IN PROSVETNIH DRUŠTEV

V okviru ljubljanskega okraj- nega ljudskoprosvetnega festiva- la, ki seznanja široko javnost z dosežki kulturnoprosvetnega de- la, je bila sinoči ob 18. uri v gor- nji dvorani Doma JLA v Ljub- ljani odprta razstava del slikar-jev amaterjev. Svoja dela so razstavili člani KUD »Ivan Rob«, SKUD »Tine Rožanc«, KUD »Po- štare«, likovna sekcija Doma JLA in »KLAS«, vsi iz Ljubljane. Omembe je vredno, da imajo omenjena društva in sekcije nad 200 članov, ki so razstavili razne slikarske tehnike olja, risbe, akvarele in tudi plastiko. Dru- štvvena vodstva polagajo vso po- zornost na vzgojo slikarjev ama- terjev. Tako so na primer imeli samo preteklo leto v društvu »Ivan Rob« 162 učnih ur pod strokovnim vodstvom in — kar je še posebej razveseljivo — v tej sekcijah se največ udeležuje mladina.

Razstava del slikarjev- amaterjev

Mario L. Vilhar.
Kmečka polka, gli-
na, metalizirana s
kositrom.

VTISI S POTA V BRATISLAVO IN NAZAJ

Ah, ta nogomet...

»Za ocarinjenje imamo samo en gol...«

Uspeh, ki ga ne gre podcenjevati

Tekma med B reprezentanca Jugoslavije in CSR je sprava v senco prepričljive zmage mladih nogometašev Slovenije nad mladinsko reprezentanco Hrvaške. To ni bila le uspešna zmagovita tekma, ampak tudi priložnost za razmislek o naši reprezentanci. Vsi novinarji, ki so prisostvovali (bili so skoraj iz vse Jugoslavije) predgri, so se zelo pohvalno izrazili o igri slovenske reprezentance. Zagrebški novinarji, ki so gledali prvo srečanje v Zagrebu, so izjavili, da je mlado moštvo Slovenije tudi takrat dobro igralo in da visoka zmaga hrvaške reprezentance ni bila pravi prikaz dogodka na igrišču.

Iz tega uspeha je treba poudariti koristne zaključke. Ne se usipavati, marveč še nadalje delati z mladino, ker je to naša bodočnost. Ni le golo naključje, da so se že letos pokazali sadovi dveletne akcije in prizadevanja Nogometne zveze Slovenije za doseg ozko mladih nogometašev. V tem smislu je treba nadaljevati in se seveda pri tem posluževati izkušenj, ki smo si jih pridobili pri doseganju delu.

Dejstvo, da je bila reprezentanca sestavljena iz igralcev osemih klubov, in sicer »Ljubljane, Odrada, Krima, Grafičarja, Slovana (osi Ljubljana), Branika (Maribor), Rudarja (Trbovlje) in Domžal dokazuje, da imamo širino pri Sloveniji mlade, nadarjene nogometaše, ki jim je treba posvetiti vso pozornost.

Nogometna zveza Slovenije bo tudi letos organizirala laboriranje za mladince-nogometaše. V Velenju se bodo ponovno zbrali najboljši juniorji iz vseh podzvez. Zato je treba zagotoviti sredstva, saj lahko le na ta način popravimo kvaliteto in množičnost nogometnega športa v Sloveniji. Dveletna praksa je obrodila pozitivne rezultate. Treba je le nadaljevati po tej poti in uspehi ne bodo izostali.

Spet smo jo mahnil čez mejo. Tokrat na Češko, na kratak štiriindvajsetletni izlet in na ogled mednarodne nogometne tekme v Bratislavi. V sredo zvečer, nekaj pred 21. uro, so zabrneli motorji treh »Patrikovičevih avtobusov in odpeljali s seboj okrog 120 ljudi mešana družba športnih novinarjev, navijačev in pa tudi takih, ki jim je bila tekma pravzaprav kaj malo mar. To je bila nočna vožnja, ki smo jo prebili v dremanju in se naslednji dan okrog 14. ure ustavili na Dunaju.

Na češki meji — hladni sprejem, toza uradnost, vse nekako strazgajeno. O tekmi pa nobene besede. Tudi po precej dolgem opravilu v bližini gostih čeških jezdecov smo krenili naprej proti Pragi. Dolga pot nas je utrudila in zaželeli smo si, da bi bili že na cilju, hkrati pa tudi osvetožujoče pivu. Tega je v Pragi dovolj. Toda o kvaliteti tekme ni besede, daleč je za tistimi češkimi pivom, ki smo ga nekoč poznali.

Na ulicah Prage živahno vrvenje, toda nobene besede. Tudi tu smo ostali le kratak dan, ob odhodu pa »razburkali domačine s slovensko pesmijo.

V šestih urah smo spet opravili 420 km dolgo pot. Na cilju — v Bratislavo — smo prispeli še komaj pravčasno, tam pa smo videli več zanimanja za srečanje med Jugoslavo in Čehi. Za hip smo ujeli tudi naše reprezentante, ki so se odpravljali na stadion. Nekateri so se držali kaj modro, drugi pa so nam ljubezljivo odgovarjali. Beara nam je obljubil, da bo branil najmanj tako kot v Zagrebu. To pa zaradi svojega ljubljanskega nastopa. Začeli smo jim se srečo, oni pa so se odpeljali.

»Naši so dobri, pričakujemo zmago,« so nam zatrjevali domačini, hkrati pa hiteli povpraševati po vstopnicah. Ponužali so dokaj visoko »odkupno« ceno, pa vendar v našem denarju še vedno cenjeje, kot so morali nekateri plačati vstopnice pri Putniku. (Ne vem, kaj je bilo po sredi, ali kakšen carinski faktor ali kaj, da so večjale vstopnice v dinarjih 1850 dinarjev, v kronah pa 15 ali 15 Kč, kar bi po naše zneslo 750 dinarjev.)

Zaradi »dobre« organizacije potovanja smo zamudili svodni del tekme. Tudi je bilo na stadionu že vzakrjenokot v pravem kotu. Domači gledalci so hoteli zmago, kar je našim »plavim« škoda, ker niso bili bilo običeni kot proti Italijanom v Zagrebu — morda bi zmagali) vilo v kosti precejšnje spoštovanje in strah pred Čehi. Tako niso znali realizirati tudi najuglednejših priložnosti. »Možster« za to je bil prav ta-isti Miran Mitušević, ki pa so ga tudi drugi marljivo posnemali. Huraško vpitje je domače bomo-redče podžigalo, da so svačili proti našim kot tankovska vojska. Naši so sicer igrali dobro, Čehi pa v primeri z njimi odlično. Zadovolj-

ni smo, da so nam le enkrat zatresli mrežo. To pa zaradi tega, ker je Beara moško držal besedo in rešil vse, kar se je in kar se skoraj ni dalo rešiti. Kdo ve, kako bi bilo sicer...

Napetost na stadionu, še bolj pa okoli njega je bila huda. Ko pa je prikipela do vrhanca, so se na vzhodni strani nenadoma odprla velika železna

Ena izmed uspešnih akcij češko-slovaškega vratarja Ryfusa.

vrata in skobnje se je valila ogromna reka ljudi, ki so hoteli videti tekmo. Miličnikom ni preostalo drugega, kot da so jih spustili noter in na atletski stezi je zavladal prav takšen živah kot na kakšnem sejmu. Zunanji videz je bil torej kaj »sprimerne« takini mednarodni tekmi.

Ko je sodnik Diamantopolos — s svojim sojenjem ni diamantno blestel, ker je »zmmžal« enajstmetrovko in še nekaj drugih zadev — dal zadnji znak v živžigom piščalke, smo se oddahili vsi: naši nogometaši in mi zaradi tega, ker smo bili snagrajenci k sreči samo z enim golom, Čehi in njihovi navdušeni gledalci pa po zmagi, ki so si jo tako vroče želeli. In še nekoč je bil navdu-

šen — neka naša sopotnica v avtobusu, ki je uganila rezultat tekme in dobila lepo nagrado.

V hotelu smo se srečali s našimi reprezentanti. Vsi so se bolj kladlo držali, najbolj pa tisti, ki so bili 90 minut igrali premalo borbeni, da bi dosegli kaj več, kot so. Beari smo kar krepko stisnili roko. Zagrenjeno nam je dejali: »Kaj pomaga, če sem dobro branil, ko pa smo bili poraženi...«

Se kratak sprehod po Bratislavi in odpeljali smo se na mejo, ki je prav bližje tega mesta. Tam pa spet vse strogo uradno: dokaj natančen pregled in izpraševanje, kaj vse nosimo iz Češko-slovaške. Polizkusili smo s humorjem in dejali: »Za ocarinjenje imamo samo en gol, ki so nam ga dali vaši nogometaši...« Toda to ni ogrela strogih čeških mejnih organov. Kar dve uri so si dali opravka okoli nas in nas šele nato spustili v Avstrijo.

Dolga je bila pot, da smo si ogledali »pogrebe« naše toliko opevane reprezentance po zmagi nad Italijo, ko pa smo prišli v Ljubljano, bi spet kmalu doživeli razočaranje. Ah, ta nogomet, koliko težkih trenitkov nam prizadene... T. B.

Brzovjavke

● BEOGRAD, 20. maja — Najboljši madžarski igralki namiznega tenisa Berczik, Feldi, brata Sido in igralka Farkasova, Koczianova in Kerkeševa bodo danes nastopili v Beogradu. Njihovi nasprotniki bodo: brata Marković, Petrovič in Pavasović ter Čovičeva, Vrzičeva in Mahajlovičeva.

● PORT OF SPAIN, 20. maja (Reuter). V tekmovalstvu za Davisov pokal so ZDA premagale britansko zahodno Indijo s 5:0. ZDA so bodo v konsem polfinalu srečale z zmagovalcem srečanja Kanada — Brazilija.

● MANILA, 20. maja (Reuter). — V vzhodni coni tekmovalstva za Davisov pokal so Filipini premagali Japonsko s 3:2. Zadnji dan tekmovalstva je Filipinec Anpon premagal Japonsko Kamotoja s 6:1, 4:6, 5:7, 6:3, 6:1, medtem ko je Japonac Mijagi premagal Filipinca Dunga s 4:6, 6:1, 6:1, 6:4.

● PARIS, 20. maja (Tanjug). — Klub »St. Etienne« je postal letošnji nogometni prvak Francije. V zadnjem kolu prvenstva, ki je bilo včeraj, je premagal »Rennese« s 2:0.

● BEOGRAD, 20. maja. — Tu se je končalo državno prvenstvo v sabljanju. V moški konkurenci je zmagal Aleksander Vasin v vseh treh disciplinah, v ženski, sabljah in meču. Rezultati v borbi s sabljo: Vasin 7 zmag, 2. Baumgartner 5 zmag in 2 poraza, Križičnik 4 zmag in 3 porazi, itd.

● LONDON, 20. maja (Reuter). — V Bruslju je v tekmovalstvu za Davisov pokal Belgija premagala Madžarsko s 4:1. V zadnji partiji je Brichant premagal Asbotta s 4:6, 6:2, 6:1, 6:2.

● VARŠAVA, 20. maja. Poljska je v tekmovalstvu za Davisov pokal premagala Čile s 3:2. Ayala je premagal Licisa s 6:2, 6:2, 6:0, Poljak Skonecki pa je premagal Hummersteja s 3:6, 7:8, 6:1, 6:2.

Naši portreti MIRO CERAR

Zivljenjepis — kratek. Rojen leta 1938, nato kratkohlačnik, kasneje ljudska šola, sedaj dijak VII. razreda I. državne gimnazije v Ljubljani. Učni uspehi — dobri. Za matematiko malo »naglušen«. Studijski načrt. Njegova matematika in tehnična visoka šola si ne bosta podlega rok. Odločil se je za filozofijo. Toda to je šele v načrtu in še ne sodi v življenjepis. Tudi športni del tega ni bolj pester. Telovadec je od svojega desetega leta. Z drugimi športi se ne bavi.

»Nekaj o sebi naj povem?« Za telovadbo me je navdušil učitelj Zavržnik v ljudski šoli in tako telovadim sedaj že deveto leto. Preden pa sem začel telovaditi, sem hotel igrati nogomet. No, iz tega ni bilo nič, ker ni nič z mojo atletiko, ki me sedaj mika, a nimam dovolj časa in je ne morem »skladiti« s telovadbo.

»Katero orodje pa ti je najljubše?«
»Konj. Tudi kroge imam rad, toda za vaje na njih potrebujem še več moči. Na prsto vajo, ki jo rad izvajam, pa imam slabe spomine. Ko sem pred dvema letoma nastopil v Bečuju na mladinskem dvoboju, veljodina — slovašnja, so po zvočniku objavili, da bom izvedel zelo težko prosto vajo. Prav našli mi pri ocenjevanju ni in ni šlo. Blamiral sem se. Takoj nato pa sem isto vajo v propagandni namen izvedel skoraj brezhibno.«

»Imaš tudi kakšne lepe spomine?«
»Val nastopi so same lepi spomini, najbolj vesel pa sem bil slovenske uspeha v Trbovljah proti češki telovadni vrsti ROH. Seveda je tudi osvobodil državnega prvenstva zelo pomembna.«

»Jutri potujete na povratno srečanje s Češko?«
»Da, in tega se malo bojim. To pot bom nastopil kot državni prvak in to je odgovornost, kajti mladem, da znam za državne pravke še mnoge premo.«

- Tako se je končal najin razgovor in Miro je nadaljeval z zadnjim treningom pred odhodom. Minila je ura in več in nisem se mogel ločiti od telovadnice na latnem telovadišču. Še enkrat je predelal vse vaje, s katerimi bo nastopil v Češki. Tudi da šele sem videl, kako vsestranski mora biti vrhunski telovadec. Gibčnost in sprtnost sta združena z močjo in voljo, odpornost s pogumom. Če bo tako nadaljeval, se nam obeta telovadec, kot smo jih imeli v »zlatih časih«.

Tako razburljivih prizorov je bilo na nedeljski tekmi med B reprezentanca Jugoslavije in CSR v Ljubljani precej. Detalj s tega srečanja prikazuje našega napadalca Prilicačevića (na levi) v borbi s češkoslovaško obrambo — oboja branilcema in odličnim vratarjem Ryfusom, ki je hip nato z uspešno intervencijo napravil konec dramatični sceni.

»Melbournski rendez-vous«

Avstralci ne bodo videli filma o svoji največji športni prireditvi

Melbourne, maja. — Naposled, pet mesecev po olimpijskih igrah so avstralski obiskovalci kinematografskih dvoran videli to največjo mednarodno športno manifestacijo tudi na filmskih platnih. Vendar bo njihovo številno zelo omejeno in mnogi ne bodo nikdar videli tega dogodka in filmu. Največje število kinodvoran v Avstraliji je namreč v posesti ameriških proizvajalnih in distribucijskih filmskih družb. Te družbe pa so skupaj z večino televizijskih postaj ZDA bojkotirale vse filme o olimpijskih igrah v Melbournu.

Razlog za ta bojkot je dolobča organizacijskega olimpijskega komiteja, da lahko vse filmske družbe, tuje ali avstralske vsak dan igrar zasedajo le tri minute.

Ameriške filmske in televizijske družbe so kmalu pokazale svojo stransko silo. Večina avstralskih državljanov ni mogla v svoji državi videti v filmskih novostih niti enega kadra o olimpijskih igrah. Avstralsci so videli mnoge nepomembne dogodke posnete slirom po svetu kot so avtomobilske navreče, redke priče, itd., toda svoje olimpijske niso mogli videti. Zelo malo število tako imenovanih neodvisnih kinematografov se je drznilo prikazati nekaj filmskih novosti o melbournskih olimpijskih igrah.

Francoski film »Melbournski rendez-vous« posnet v kolorju in vista-vision tehniki so v Avstraliji po slabih domačih filmskih novostih sprejeli v glavnem z odobravanjem. Po našem mnenju pa ima ta film precejšnje pomanjklivosti. Gre predvsem za vsebino, a manj za obrtniško stran znanja. Nekaj pomembnejših športnih disciplin sploh ni prikazano. To so veteropolo, nogomet, gimnastika, skoki v vodo in sabljanje. Tudi plavanje je posvečeno vsega nekaj nepomembnih kadrov.

Začetek filma — kratko pripovedovanje o Avstraliji, njeni industriji in atletiki Shirley Strickland, nima ritma in deluje konvencionalno. Določena počasnost prizvzvstivni scen s večje skozi ves film.

PISMO IZ AVSTRALIJE

»Melbournski rendez-vous«

Avstralci ne bodo videli filma o svoji največji športni prireditvi

Najuspešnejše je prikazan maratonski tek, lahko pa zamerimo francoskim avtorjem, ker so iz svojega Mimouna napravili heroja olimpijskih igrar. Njemu kameri posveča 99% tega dogodka. Naš Mihalik, najprej Mimonov tekme, ki je osvovil drugo mesto, pa je samo v treh kadrih — v skupni udeležencev, na cilju in na piedestalu zmagovalcev.

Naj bo ta francoski film kakršni koli, vendar je najprej poskus prenosa zgodovinskega športnega dogodka na filmsko platno. Vrata avstralskih kinematografov pa so zaprta tudi za ta francoski film o olimpijskih igrah. A. Stefanović

CONSKI TURNIRJI

Zmaga naših šahistk

Benetke, 20. maja. — Na ženskem konsem šahovskem turnirju v Benetkah so odigrali VII. kolo. V prekinjeni partiji VI. kola pa je Lazarevičeva premagala Nedeljkovičevu. Benini in Chaudoux de Silans pa sta se razšli z remljem. Rezultati VII. kola: Kattinger, Van der Ven remi, Nedeljkovič :

Rinder 1:0, Sifuentes : Lazarevič 0:1, De Silans : Prichard 0:1, Rodsant : Benini 0:1. Stanje po VII. kolu: Lazarevič 6 (-), Prichard 6, Nedeljkovič 5,5, Benini 4, De Silans, Rinder 3,5 itd.

Matanović ni igral

Sofija, 20. maja. Na turnirju v Sofiji madžarski mojster Szilagy se ni ozdravel, zato sta včeraj odigrala prekinjeno partijo Fuchs in Benl, v kateri je Fuchs dobil prvo partijo na tem turnirju. Danes je prost dan, jutri pa bodo odigrali enajsto kolo.

Stanje na tabeli po desetem kolu: Filip 7,5, Neukirch, Pfeifer in Silva 6,5, Matanović 6 (1), Szilagy 6,5 (2), Mituteli 5,5, Karakijač 4,5 itd.

Gligoričev poraz in zmaga

Dublin, 20. maja. Na consem šahovskem turnirju v Dublinu so odigrali šestko kolo. Gligorič je dobro začel proti Stenborgu, v nadaljevanju pa ob pomanjkanju časa za razmisljanje ni igral točno, tako da je ob prekinitvi Stenborg pred forsirano zmago. Ostali rezultati: Konradi — Walter 0:1, Schmidt — Giustolisi remi, O'Sullivan — Platter 0:1, Benka — Alexander 1:0, Dreier — Dunkelblum remi, Pachman — Van Sheltina 1:0, Fairhurst — Durao 0:1.

● DUBLIN, 20. maja. — V nadaljevanju consega turnirja v Dublinu so odigrali VII. kolo: Gligorič je kot črni premagal Van Sheltina. Ostali rezultati: Stenborg :

ZAVOD ZA PROJEKTIRANJE ŽELEZNIŠKIH PROG V BEOGRADU Nemanjina 6-IV prodaja naslednja osnovna sredstva:

parno lokomotivo znamke »Hofer-Schranz« **vodovodni obrat** ki sestoji iz okrog 900 m cevi za vodnjake premera 1", 6/4", 2", 2 1/2", 89 mm Ves material je v Novem Sadu v skladišču pri vodni postaji Dunav. — Za natančnejša pojasnila se obrnite na tel. 27-024.

Spet na pravo pot

V Radečah pri Zidanem mostu je bil leta 1952 ustanovljen vzgojno-poboljševalni dom za mladino. Semkaj prihajajo mladoletni fantje in dekleta, ki so, večinoma brez lastne krivde, zašli na krivo pot. Smrt euega ali obeh roditeljev, ločitev staršev, alkoholizem v družini, nesoglasje med zakonci itd. — to so vzroki, ki dostikrat privedejo mladega človeka, kot pravimo — »na cesto« — in mnogokrat tudi do kaznivih dejanj. Toda za kakršnekoli delikte ta mladina ni kriva, saj je mlad človek še neizkušen in do vzeten za najrazličnejše vplive, dobre in slabe. Tak je kakor mlado drevo, če ga krivimo, bo zraslo skrivljivo; če ga pravilno opremo, pa bo svoj vrh pogumno naravnost navzgor. Vsega tega se zaveda tudi naša oblast, ki posveča tudi mladini največjo skrb, da bi mladi ljudje čimprej spet prišli na pravo pot in se znova kot dobri državljani vključili v našo skupnost. Zato je vsak obiskovalec tega doma, zlasti tisti, ki pride v dom še s starimi predstavami o poboljševalnicah in kaznilnicah iz predvojnne Jugoslavije, močno presenečen. »Povsod vlada najlepši red, vse je čisto in udobno, v vseh prostorih je mnogo svetlobe in zraka, tako da se vsi počutijo izvrstno.

UCENJE, DELO, ŠPORTNO IN KULTURNO UDEJSTVOVANJE

Predsednik partizanskega društva in obenem upravnik doma, tov. Ivanuš, pripoveduje o tem dogodku takole: »Ko smo sklenili ustanoviti svoje partizansko društvo, se je sprva prijavilo okoli 50% mladine. Nikogar nismo silili, kajti vemo, da danes mladine ne prepričajo lepe besede, marveč le dejstva. Polagoma so začeli pristopati tudi tisti, ki so sprva nekoliko nezaupljivo stali ob strani. Danes imamo v društvu včlanjenih nad 90% vse mladine. Fantje in dekleta so spoznali, da je vadba v društvu mikavna in zanje tudi koristna — skratka, mladina se je na svojega »Partizana« navezala z vsem srcem.«

Tovariš Ivanuš je med drugim tudi poudaril, kako velikega pomena je telesno vzgojno delo za mladega človeka in kako velike uspehe so dosegli pri svojem pedagoškem delu s pomočjo športne dejavnosti. »Učenje in delo, skupne delovne akcije, prav tako

pa tudi kulturno in telesno vzgojno udeleževanje — to so najboljša sredstva za vzgojo mladega človeka, je znova in znova poudarjal tov. Ivanuš. In res se v domu v Radečah teh načel drže v polni meri. Mladina ima v lepih in modernih delavnica vse možnosti izpopolnitve v svojem poklicu, razpen tega pa ji je v prostem času na voljo cela vrsta društev in krožkov, kjer se uveljavlja po mili volji: partizansko društvo, tamburški in pevski zbor, fotoklub, modelarska sekcija, strelski odsek, avto-moto klub itd. Torej izbire je res dovolj.

SAMI SO ZASLUŽILI DENAR!

Okoli nekdanje zanemarjene graščine se danes razprostirajo lepe, s peskom posute poti, krasni parki drevja in rož, športna igrišča, moderne učilnice in delavnice. Vse to je nastalo v petih letih. Marsikaj je zgradila in izdelala mladina sama, saj so v delavnica mladi mehaniki, zidarji, mizarji, čevljarji, elektrotehniki, vrtnarji itd. Skrajaja ni objekta, kjer ne bi mladina pri-

D NEVNE NOVICE

Gube z obraza odstranite in prečite z redno uporabo pomlajevalne maske "EVELINE". Imajo jo drogerije v Ljubljani, Mariboru in Kranju!

Kolikar plašas - toliko dobis! Če hočete prvovrstno masno kremo, potem zahtevajte "ULTRAGIN" - sport kremo.

Vaska drogerija, špecerija, zadruga, vsaka trgovina, ki prodaja milo za gospodinjstvo, prodaja tudi "FLEX". Za čiščenje madežev samo "FLEX".

"PEGESAN" krema vam zagotovo odstrani pege. Zahtevajte povsod, le PEGESAN novi, z rdečo-zlato etiketo.

PREDAVANJA

Združene rezervnih oficirjev Jugoslavije - podobor 24 tiscev - v Ljubljani vabi vse rezervne oficirje in podoficirje svojega področja ter člane vseh množičnih organizacij na terenu na predavanja: "Desant na drvar" - filmom, ki bo v sredo, 22. maja ob 20 v dvorani SZDL v Zarnikovi ulici 3. Sreda, 22. maja ob 17. in torek, 23. maja ob 20 dneva od 17 do 20 za vse člane obvezno streljanje z zračno puško v dvorani SZDL, Zarnikova 3. Tekmovanje v streljanju prireja v počastitev rojstnega dne maršala Tita. - Odbor.

Znani strokovnjak za probleme hipotermije in endokrinologije dr. A. S. Parkes, znanstveni sodelavec Nacionalnega inštituta za medicinska raziskovanja v Londonu in član Royal Society, bo imel v okviru Prirodoslovskega društva predavanja v Ljubljani, in sicer v predavnicah v Ljubljani, in sicer v predavnicah Internih klinike Medicinske fakultete - o vplivu nizkih temperatur na žive celice - in v četrtak, 23. maja ob 19.30 v Patofiziološkem inštitutu Medicinske fakultete vhod z Zaloške ceste - o hlajenju in zmrovanju celic živali. Obe predavanja spremljata film in diapozitivi. Predavanja bo v angleščini in bo sproti prevajano oziroma bo, pred predavanjem predstavljeni slovenski povzetki. Vabimo vse zainteresirane (zdravnike, veterinarje, agronome, biologe i. dr.). Kakor tudi študente višjih letnikov, da se obah izredno zanimivih in aktualnih predavanj udeležijo.

Društvo gradbenih inženirjev in tehnikov LRS priredi v četrtak, dne 23. maja ob 20 v sindikatsni dvorani sekretariata Izvrsnega sveta za splošne in gospodarske zadeve, Ljubljana, Gregorčičeva 25, predavanje direktorja Zavoda za raziskavo materiala in konstrukcij LRS tov. ing. Viktorja Turnška o temi "Problematika norm za opne židove".

Slovensko geološko društvo vabi na predavanje geologa Antona Grimšičarja: "Kakšne minerale lahko preskušamo s pomočjo diferencialno-termične analize". Predavanje, ki ga bodo spremljali diapozitivi, bo v sredo, 22. maja ob 19 v matematični predavalnici na Univ.

Slovenske filharmonije. - Na prvem nastopu bodo nastopili učenci violinskega oddelka iz razreda prof. Frana Stanca in učenci oddelka za harfo iz razreda prof. Bračka. Posebno teh nastopov pa bo javni nastop 22. t. n. s. saj bomo s tem nastopom delno prikazali mladinsko slovensko glasbeno tvornost. Na tretjem večeru pa bodo na sporedu prav tako dela slovenskih in jugoslovanskih avtorjev, in to kot nadaljevanje drugega nastopa.

GLEDALISCA

SLOV. NARODNO GLEDALIŠE DRAMA

Torek, 21. maja ob 20: Potrč: "Kreffi". Gostovanje ljubljanske Drame na Sterlinem pozorju v Novem Sadu.

Sreda, 22. maja, zaprt.

Četrtek, 23. maja ob 20: Sotokles: "Kralj Oidipus". Abonma H.

Petek, 24. maja ob 15.30: Brecht: "Kavkaški krog s kredo". Abonma Petek I. populanski. "Kreffi". Abonma U.

Sobota, 25. maja ob 20: Priestley: "Odstranite norca". Abonma E.

Nedelja, 26. maja ob 20: Brecht: "Kavkaški krog s kredo. Izven in za podeželje (zadnjič v sezoni).

OPERA

Torek, 21. maja ob 20: Verdi: "Traviata". Izven in za podeželje. (Vstopnice so še na razpolago.)

Sreda, 22. maja ob 20: Puccini: "Madama Butterfly". Gostovanje Valerije Heybalove. Izven in za podeželje. (Vstopnice so še na razpolago.)

Četrtek, 23. maja ob 20: Janacek: "Jenufa". Premiera. Prem. abonma in izven.

Petek, 24. maja: Zaprt.

Sobota, 25. maja ob 20: Dvojak: "Rusalka". Abonma red F.

Nedelja, 26. maja ob 20: Donizetti: "Ljubezenski napolj". Izven in za podeželje.

Po desetletnem prestopu je letos zopet uvrščena v operni repertoar Janakovca "Jenufa", ki bo imela premiero v četrtak, 23. t. m. Letošnje premiero so pripravili: dirigent dr. Danilo Svava, režiser Ciril Debevec, inšcenator akad. slikar Marjan Piberšek, kostumograf Alenka Barčič, zborovodja Jože Hanc in koreograf Slavko Eržen. Sodelujejo solisti: Bogdana Stritarjeva kot Stara Buryjeva, kot njena vnuka Lea in Stava Janca, Lipušček izmenoma z Mirovom Brajnikom in Drago Cuden izmenoma z G. Dermoto, kot Cerkovnica Buryjeva - Elza Karlovec in Vanja Gerlovičeva, naslovno vlogo Jenufe Vilma Bukovčeva, Milnar - Vekoslav Janko in Fran Langus, Rihar - Zdravko Kovač in Ivo Anžlovar, Riharita - Manja Mincinova in Mila Korojeva, Karolka - Zlata Gašperičeva in Sonja Hočevarjeva, Barona - Milica Poljanarjeva, pastirček Jano sta Marusa Patkova in Sonja Hočevarjeva, Teta - Vanda Zihlerova ali Elza Barbičeva. Naprej navedeni solisti nastopijo v premieri.

MESTNO GLEDALIŠE LJUBLJANA

Gledališka pasaja

Torek, 21. maja ob 20: Anny Tichy: "Vselej sta dve možnosti". Abonma Torek večerni. Vstopnice so tudi v prodaji.

Sreda, 22. maja ob 20: Anny Tichy: "Vselej sta dve možnosti". Abonma LMS II.

Četrtek, 23. maja ob 20.30: Igor Torkar: "Pozabljeni ljudje". Abonma TSS II. Vstopnice so tudi v prodaji.

Petek, 24. maja ob 16: "Nenavadni koncert" (parodija v dveh delih). - Gostovanje ruskega lutkovnega gledališča.

Ob 20: "Lutke Sergeja Obrazcova". Gostovanje ruskega lutkovnega gledališča.

Sobota, 25. maja ob 15: "Aladinova čarobna svetilka". Gostovanje ruskega lutkovnega gledališča. Predstava za otroke.

Ob 20: "Nenavadni koncert". Gostovanje ruskega lutk. gledališča.

Nedelja, 26. maja ob 20: Sidney Howard: "Pokojni Christopher Bean". (Davenport - Franček Drogenik).

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠE MARIONETE

Levstikov (Sentjakobski) trg 3

Četrtek, 23. maja ob 17: F. Milčinski: "Zvezdica Zaspanka".

Nedelja, 26. maja ob 11: Pengov-Simončič: "Zlata ribica".

Prodaja vstopnic od srede dalje od 10 do 12 na upravi: Resljeva cesta 36, telefon 32-020, in pol ure pred vsako predstavo pri gledališki blagajni.

SENTJAKOBKO GLEDALIŠE
Ljubljana - Mestni dom

Četrtek, 23. maja ob 20: F. Zizek: "Jezični dohtar Petelin". burka. - Gostovanje v Zgornji Šiški. (Prodaja vstopnic v Domu "Svoboda", Zgornja Šiška.)

Sobota, 25. maja ob 20: F. Zizek: "Jezični dohtar Petelin". burka. Zadnja večerna uprizoritev. Izven.

Nedelja, 26. maja ob 16: F. Zizek: "Jezični dohtar Petelin". burka. Red Nedelja populanski. (Vstopnice so tudi v prodaji.)

Ob 20: O. Stuart: "Čudovite pustolovščine". veseloigra. Večerna predstava. Izven. Zadnja uprizoritev. Prihodnja premiera bo Cankarjeva komedija "Za narodov blagor". Prodaja vstopnic v Mestnem domu, rezerviranje na telefon 32-000.

MARIPOČEV VESTI

Dežurna lekarna:

Torek, 21. maja: lekarna "Pri gradu". Partizanska cesta 1.

Sreda, 22. maja: lekarna "Studentci". Gorkoga ulica 18.

Kino:

"PARTIZAN": amer. barvni film: "Stekleni čevlji".

"UDARNIK": ameriški film "Moj volhunek".

Slovensko narodno gledališče

Torek, 21. maja ob 20: Goodrich-Hackett: "Dnevnik Ane Frank". - Red ZIS.

Sreda, 22. maja ob 20: Mascagni: "Cavalleria rusticana". Baranovič: "Srce iz leca". Gostovanje sopranistke splitske Opere Ružice Salme. Nekaj seditcev in stojšč v prodaji. Red LMS-4.

IZ PTUJA

OKRAJNO GLEDALIŠE - PTUJ

Torek, 21. maja ob 16: J. Lutovski: "Dežurna služba". Red LMS-I.

Ob 20: J. Lutovski: "Dežurna služba". Red B in Izven.

IZ MURČEV SOBOTE

KINO

"PARK": angl. film: "Razdvojeno srce". Predstava ob 20. V glavni vlogi Yvonne Mitchell.

CELJSKE VESTI

CELJSKO GLEDALIŠE

Torek, 21. maja ob 15.30: Prežihov Voranc: "Pernjakovi". III. šolski.

Sreda, 22. maja ob 20: Stefan Zweig: "Volpone". Izven.

Četrtek, 23. maja ob 19.30: Prežihov Voranc: "Pernjakovi". Gostovanje v Vojniku.

Sobota, 25. maja ob 15: Miloš Atičkin: "Petra Seme pozna poroka". Gostovanje v Lokah-Kisovcu.

Nedelja, 26. maja ob 15.30: Prežihov Voranc: "Pernjakovi". Izven.

KINO

"UNION": amer. barvni cinemascope film "Med nebo in zemljo". V glavni vlogi John Wayne.

"METROPOL": italijanski barvni film "Atila". V glavni vlogi Anthony Quinn, Henri Vidal in Sophia Loren.

IZ ZALCA

KINO

Ameriški film "Beg iz Guyane". V glavni vlogi Humphrey Bogart in Michele Morgan.

Cestitki

Paulinovi mami iz Domžal čestitajo za njen 55. rojstni dan Vesna, Stanko, Fani, Drago, Nežka in Mimi.

Na tehniko je diplomiral za elektroinženirja Rafko Čajhen. Za odlično diplomio iskreno čestitamo! Prijatelji in znanci.

RADIO LJUBLJANA

Spored za torek, 21. maja 1957

5.00-7.00 Dobro jutro, dragi poslušalci! (pisan glasbeni spored), vmes od 6.30-6.40 Reklame in obvestila - 7.10 Zabavn izvoki, vmes od 7.20-7.25 Naš jedilnik - 8.05 Koncert godbe na pihala LM pod vodstvom Rüdolfa Starčiča - 8.40 Igrajo mali zabavni ansambli - 9.00 Radijski roman: Anatolij Vinogradov: Paganini, XXIX - 9.30 Iz zapuščine dunajskih klasikov - 10.10 Od melodije do melodije - 11.15 Za dom in žene - 11.30 Iz solistične glasbe - 12.00 Pisana vrsta slovenskih narodnih pesmi - 12.30 Kmetijski nasveti: Inž. Vlasta Stergar: Crvovost sadja - 12.40 P. I. Čajkovski: Uvertura 1812 - 13.15 V zabavnem tonu - 13.30 Pisan spored opernih melodi - 14.20 Zaritovitost iz znanosti in tehnike - 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo - 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame - 15.40 Tečaj francoskega jezika, 24. lekcija - 15.55 Tečaj angleškega jezika, 51. lekcija - 16.10 Popoldanski koncert - 17.10 Zabavna in pjesna glasba na tekočem traku - 18.00 Sporniti tednik - 18.30 Iz zakladnice slovenskih samospevov - 18.50 Domače aktualnosti - 19.00 Zabavna glasba, vmes reklame - 19.30 Radijski dnevnik - 20.00 Tuje narodne pesmi poje Ljubljanski komorni zbor pod vodstvom Milka Škobernega - 20.30 Radijska igra: Molière: Namišljeni bolnik - 21.30 Igrajo veliki zabavni orkestri - 22.15 Iz slovenske komorne glasbe - 23.00-24.00 Oddaja za tujino (prenos iz Zagreba) - 23.15-23.00 UKV program: Zapiesimo.

II. program

12.30 Pod južnim nebom (spored zabavnih melodij) - 13.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 13.10 Simfonični koncert - 14.20 Ljubljanska kronika in obvestila - 14.35 Pojo otroški in mladinski zbori - 15.00 15.15 Napoved časa, poročila in vremenska napoved - 23.15-23.00 Zapiesimo (Prenos UKV programa).

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO "UNION"

Francoski barvni film

Šentjernejska noč

Brez tednika. Predstave ob 16, 18.30 in 21. - Ob 10 matineja istega filma. V glavni vlogi Jeanne Moreau. Prodaja vstopnic od 9.30-11 ter od 14 dalje, za matinejo pa od 9 dalje.

KINO "KOMUNA"

Ameriški film

Upornik

Brez tednika. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi Gary Cooper in Patricia Neal. Prodaja vstopnic od 9.30-11 ter od 14 dalje.

KINO "SLOGA"

francoski film "Ko bi vsi fantje sveta". Brez tednika. Predstave ob 15, 17, 19 in 21.

KINO "VIC"

amer. barvni film "Poslednji Komanč". Tednik: F. N. 20. Predstave ob 16, 18 in 20. V glavni vlogi Broderick Crawford.

KINO "SOCA"

angleški film "Žena na ladji". Predstavi ob 18 in 20. - Prodaja vstopnic od 14 dalje.

LETNI KINO "BEŽIGRAD"

francoski barvni film "Šentjernejska noč". - Predstava ob 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave. - Danes zadnjič.

Predstava ob 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave. - Danes zadnjič.

V okviru predstav "Tedna mladosti" v kinu "Sloga": ob 10 slovenski film "Dolina miru" in v kinu "Soča" ob 16 isti film. Vstop prost!

MLADINSKI KINO LM, Kotnikova 8, predvaja poljski film "Pokolenje". Predstavi vsak dan ob 10 in 15.

KINO "LITOSTROJ": ruski bar. film: "Othello". Tednik: F. N. 18. Predstava ob 20. Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave. - Danes zadnjič.

KINO "TRIGLAV"

Ameriški film

Želim te

Tednik. V glavni vlogi Greer Garson in Robert Mitchum. Predstave ob 15, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje. Danes zadnjičkrat. Jutri jugosl. film "Deklica in hrast".

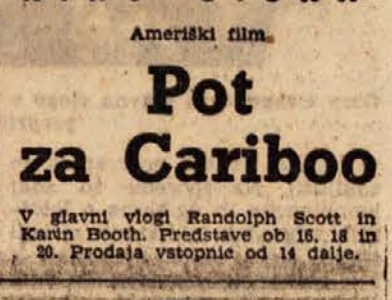

KINO "SISKA"

Ameriški film.

Pot za Cariboo

V glavni vlogi Randolph Scott in Karin Booth. Predstave ob 15, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

VESTI IZ KRANJA

PRESERNOVO GLEDALIŠE KRANJ

Torek, 21. maja ob 20: Premiera. Izven. Jan de Hartog: "Zakonska postelja".

Sreda, 22. maja ob 19. uri. Red - Srednji tehnični tekstilni tehnikum. Aleks Lesčan: "Slepi potnik".

Petek, 24. maja ob 20: Jan de Hartog: "Zakonska postelja". Izven.

Sobota, 25. maja ob 20: Gostovanje v Radovljici. Alojz Remec: "Migda". Nedelja, 26. maja ob 15: Izven in za podeželje. Aleks Lesčan: "Slepi potnik".

KINO

"STORŽIČ": jugosl. film "Zenica". Predstavi ob 17.30 in 20. Danes zadnjič. Prodaja vstopnic od 16 dalje.

LETNI KINO "PARTIZAN"

premiere amer. barvnega filma "Čaj za dva". Predstave ob 20. Prodaja vstopnic od 19 dalje.

Z BLEDA

KINO

Madžarski barvni film "Moj ded in jaz". Predstavi ob 18 in 20.30. V glavni vlogi Gyulla Gazon in Eva Ruttkay.

KONCERTI

Diplomski koncert mezzosopranistke Jasne Špiligoj-Spillerjeve (razred profesorja AG Fr. Schifferjeva) in pianista Leona Engelmana (razred red. prof. Antona Ravnika) bo v sredo, dne 23. maja v Filharmoniji. Špiligojova spremlja pri klavirju prof. Marjan Lipušček. Sporedi kot vstopnice se dobijo na Akademiji za glasbo in pred koncertom v Filharmoniji.

Nižja glasbena šola - Ljubljana-Center bo proslavila Dan mladosti s tremi javnimi nastopi svojih učencev, ki bodo dne 21., 22. in 23. maja, in sicer vsakokrat ob 18 v mali dvorani

OBIŠČITE SEJEM PROMETNIH SREDSTEV Z MEDNARODNO UDELEŽBO V LJUBLJANI OD 25. MAJA DO 2. JUNIJA 1957 NA GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU

Nagravno žrebanje vstopnic - NAGRADA KOLER PUCH TOMOS - shranite vstopnice

Sprejemamo naročila za buldožerska dela

rigoliranje, planiranje, izkop in zasipavanje

Cena in prevzem del po dogovoru

Kmetijska proizvajalna poslovna zveza BREZICE

1630

- Razstavlja jo razen Jugoslavije še Nemčija, Italija, ZDA, Avstralija, Anglija, Francija in Svija.
- Videli boste vsa najmodernejša prometna sredstva za suhozemni, vodni in zračni promet.
- Na sejmu boste lahko dobili vse tehnično in komercialno dokumentacijo ter sklepali tudi pogodbe za nakup.
- IZKORISTITE 25% POPUST NA ŽELEZNICI!

MOŽ V SIVEM

57 Sloan Wilson

Iskren, je pomislil Tom. Zaradi česa iskren? Zaradi Marije? Ali naj se zdej oba lepo vseveda njale in poveva vse, kar skrivava drug pred drugim? Nenadoma je postal strašno jezen. "Zivljenje sva jemala za lahke plati, Betsy," je tiho spregovoril. "Ti sediš doma, skrbiš za otroke in mi prirejš moralna predavanja. jaz pa moram dan za dnem v mesto, kjer se spopadam z ljudmi, kakršni je Hopkins. Nikar mi ne beri levitov! Res je samo to, da delaš dobro, kolikor moreš. Res je v takšnem svetu, kot jaz zdaj."

"Vrag te vzemi!" se je ujezila Betsy.

"Hvala," ji je odgovoril Tom. "Ali je to tvoj zadnji moralni nasvet?"

Ni odgovorila. Bila je blede in tiha med vso večerjo. Ko je spravila otroke spat, ji je Tom rekel: "Ali se ni začela zdrava za prazen nič?"

"Mislim, da se je," mu je odgovorila. "Če nimaš nič proti, bom skušala zaspati. Jutri boš govoril s Hopkinsom, zato je najbolje, da se tudi ti dobro naspis."

Saul Bernstein je stopil v Prvo nacionalno banko, ki je bila v največjem posloplju Južnega zaliva. Kot otrok si je bil predstavljajl banko kot strašno pošast, ker je pogosto slišal mater in očeta, kako sta žalostno ugibala, ali jim bo banka vzela trgovino. Takrat se mu je zazelalo da je banka velikani, ki samo iztegne roko in to demolej zbrise vse, kar zajame. Stopil je skozi vežo in se približal mizi predsednika Walterja Johnsona.

"Dobro jutro, Walter," ga je pozdravil. "Rad bi vedel, kako je kaj z vlogami dveh ljudi, nekega Thomasa R. Ratha in Eduarda F. Schultza."

"Trenutek," je odgovoril Johnson in dvignil telefonsko slušalko. Bernstein je sedel. Tisto jutro je bil prejel po pošti od Eduarda Schultza fotografski posnetek oporoke stare Florence Rathove. Takole je bilo zapisano: "Kot uslugo za njegovo službo do moje smrti in namesto redne plače od današnjega dne dalje poklanjam vse svoje imetje s hišo in zemljo vred Eduardu F. Schultzu, ki mi je zvesto pomagal naš trideset let." To je bilo natipkano na pisalni stroj in opremljeno z datumom 10. junija 1953. Spodaj je bil podpis Florence Rathove.

Bernstein je skrbno pregledal listino in spet prebral natančno oblikovano oporo, ki mu jo je bil poslal advokat Sima. Ta lista je imela datum 18. januar 1948. Eduardov dokument ni enak zakonit kakor tisti, ki ga ima Tom, je ugotovil Bernstein, vendar ga je mogoče smatrati za zakonitega in ga kot takega uporabiti kot dokazilno gradivo pri pravdi. Ne glede na vse to pa je vprašal, kaj je pravzaprav hotela gospa Rathova. Medtem ko je čakal na Johnsonove podatke, je Bernstein že stotič razmislil o vsem, kar

bi moglo teoretično razložiti protislovje obeh oporok. Morda je Rathova pozabila na dogovor s Schultzom in ga ni omenila niti advokatu niti vnuku.

Predsednik banke si je napisal na list papirja nekaj števil. Thomas Rath ima v banki okoli devet tisoč dolarjev. Vlozil jih je 2. septembra z denarno nakaznico, ki jo je dobil za prodano hišo v Westportu. Schultz ima v banki skoraj oseminsedemdeset tisoč dolarjev. Nalagal jih je v presledkih celih trideset let, prinašal je različne vsote vsakega tretjega v mesecu.

"Ali je res tako?" se je čudil Bernstein.

"Takšni so podatki."

"Hvala lepa," je rekel Bernstein

"Ni za kaj," je odgovoril predsednik Johnson. Vedel je, da mu ne bi bilo treba dati podatkov, hkrati pa se je zavedal, da človek, ki ga je Južnem zalivu vsi prav dobro poznajo in o njem vedo, da molči ter ima po vsem videzu le dobre namene, lahko dobi kakršnekoli informacije.

Bernstein je počasi stopal po glavni ulici. Čudno, številke bančnih vlog lahko včasih pokažejo pravo pot. Podatki, ki jih je zbral, lahko nekaj pomenijo, je razmisljal sodnik. Vsekakor pa so zadostovali, da si je zbrisal iz možganov predstavo zvestega revnega služabnika, ki ga je opeharil bogati dedič. V tem primeru je bil sluga bogatejši kot dedič, zato se je Bernstein skušal ravnati po pravilu: človek se mora pri presoji varovati lastnih predsodkov. Zdej ga drugo vprašanje! Kako je mogel Schultz vlagati denar vse te mesece, če ni prejel plače? Zakaj so bile njegove mesečne vloge različno visoke? Mar vloga nameščeneč z redno plačo v različnih mesecih različne vsote? Koliko je dobival pri Rathovi? Nenadoma se je Bernstein nečesa spomnil. Ni prebil zaman vseh otroških let v trgovini, nečesa se je tudi naučil. Pospešil je korake in se ustavil v Hopelandovi trgovini, ki je prodajala dražja živila. Morda je tam stara Rathova kupovala kolonialno blago. Stopil je po stopnicah v drugo nadstropje, kjer je upravnik Julius Marvella pregledoval račune.

"Dobro jutro, Julius," je pozdravil Bernstein. "Kaj pa je vas prineslo?" se je nasmehnil Julius. "Ali me boste zaprli?"

"Daneš ne. Rad bi vas nekaj vprašal. Ali je stara Rathova kupovala pri vas?"

"Ne, kupovala je pri Fritzu."

"Zakaj?" je hotel vedeti Bernstein. Julius pa je samo skomignil z rameni.

"Ali je kdaj kupovala pri vas?"

"Pred davnimi leti, ko sem bil še otrok, potem pa si je prebrala."

"Ali veste, zakaj?" je vprašal Bernstein, Julius pa je spet samo zmigal z rameni.

"Saj se ne bo nikomur nič zgodilo, če mi boste povedali po resnici," je odgovoril Bernstein. "Ne bo vam treba na sodišče. Vašega imena sploh ne bom omenjal."

"V redu, sodnik," je odgovoril Julius. "Tisti Schultz je vedno kupoval namesto nje, zraven pa je sleparil. Od mojega očeta je zahteval, naj ponareja račune za staro Rathovo. Ni šlo za majhne vsote, vam rečem. Schultz je zahteval, naj oče zviša vsak mesec račun za dvajset, od tega pa naj da njemu petnajst odstotkov. Saj poznate mojega očeta! Sleparja je vrgel na cesto."

"Hvala," je rekel Bernstein.

"Ne vem, kako je bilo pri Fritzu," je dodal Julius. "Nikogar ne dolžim ničesar, povem samo to, kar je bilo tu. Fritzu ne bi rad delal neprijetnosti, saj veste, kako je, sodnik! Morda bi Fritz potem ob prvi priložnosti mene spravil v kašo. S takšnimi rečmi ni bi hotel imeti opravka."

FESTIVAL GRE H KONCU

Domneve o nagradah —
Wylar je potrdil svoj sloves

Cannes, 15. maja — In filmi minulih nekaj dni? Zahodni Nemci so pokazali »Poletni travnik«, ki opisuje življenje drobnih živali v travi. Japanci pa so nam posredovali v

Gary Cooper igra glavno vlogo v Wylarjevem filmu »Prijateljsko prepričevanje«.

je festival velikih pravzaprav že zaključil. Na sporedu so zdaj kombinacije in ugibanja o letošnjih nagradah, o katerih si beli glavje ocenjevalna komisija. V njej je kar pet akademikov, zato je tem večje zanimanje za njeno odločitev.

»Stréhi Japonske« nekaj lepih prizorov iz živalskega sveta v japonskih planinah. Film je izvrsten, dasi v prvi polovici malo predolg. Od našega filma »Med nebom in zemljo« — videl sem ga prvič — sem si obetal kaj več, pa je povsem povprečen jugoslovanski kratki film. Med temi, ki smo jih videli na festivalu, se uvršča nekam v sredino, če bi ga bili avtorji skrajšali za tretjino, torej na 300 m, pa bi bil uspeh nedvomno večji.

Ceylon je pokazal »Crto usode«, ki je sicer začetniški film, vendar ni brez vrednosti. Film teh dni pa je bil »Prijateljsko prepričevanje« ali — v francoskem prevodu — »Gospodov zakon«. Režiral ga je Wylar in je eden najboljših filmov na festi-

valu. Zgodba je sicer povprečna, proti koncu se sprevrže skoraj že v komedijo, Wylar pa je napravil iz tega zelo toplel film in tako potrdil svoj sloves.

Eden največjih favoritov za Zlato palmo je Fellinijev film »Kabirijine noči«, ob njem pa francoska filma »On, ki mora umreti« in »Na smrt obsojeni je pobegnili«. Dassin, Bresson, Wylar — kdo bo dobil prvo nagrado? Letos praznujejo v Cannesu jubilej. Francozi imajo kar dva dobra filma. Kaj bodo dobili Sovjeti? Poljaki so med vzhodnimi državami takoj za Rusi, v sproščenosti pa jih celo prekašajo. Favoritov za najboljšo moško vlogo je malo, morda jo bo dobil Cerkasov za Don Kihota, med ženskami pa je seveda prva Giulietta Massina.

Francozi so pokazali sinoči Bressonov film »Na smrt obsojeni je pobegnili«. Komentarji so bili različni, Bresson je s skoraj dokumentarno natančnostjo posnel beg iz fašistične ječe. Meni se zdi prehladen, preveč razumski. Če bi ga primerjal s poljskim »Kanalom«, bi dejal, da je ta sicer bolj grob, vendar prepričljiveje opisuje junaštvo med vojno.

Drugi film dneva je bil sovjetski »Don Kihot«. Lep je, stikan v tragikomedijo. Sovjeti so izbrali iz Cervantesove literature predvsem tiste dele, ki govorijo o humanizmu in uporu proti aristokraciji, zato se je izgubila satira Cervantesovega dela. Film je posnet v lepih barvah in v cinemaskopski tehniki ter ima nekaj zelo uspešnih prizorov. Režiser Kozincev je lepo pobarval vsa tri glavna prizorišča, sončno kamnito pokrajino, žive španske vasi in španski grad. Cerkasov je zaigral v formi velikega umetnika. Po predstavi je povedal, da je statiral pri Don Kihotu že ta-

Cerkasov v sovjetskem filmu »Don Kihot«.

krat, ko ga je igral in pel Saljapin.

Zadnji kratki filmi niso kaj posebnega. Posebej velja to za ameriški film, ki prikazuje fotografirani balet kavbojskih plesov. Španci so pokazali v barvah Goyeve freske v cerkvi sv. Antona, kjer je tudi slikarjev grob. Za sedaj je med kratkimi filmi favorit francoski »Niok«, film o slončku.

Festival ni minil brez incidenta. Spor je nastal ob Wylarjevem filmu, ker je scenarist Wilson ugovarjal, češ da ni zapisano njegovo ime. Združenje avtorjev mu je priznalo pravice do scenarija, Wylar pa je zastopal drugačno stališče. Svoj film so umaknili Švedi, ker jim festivalni odbor ni hotel dati večerne predstave. Sicer pa je čutili vsepovsod: vsi že komaj čakajo, da bo festivala konec. F. S.

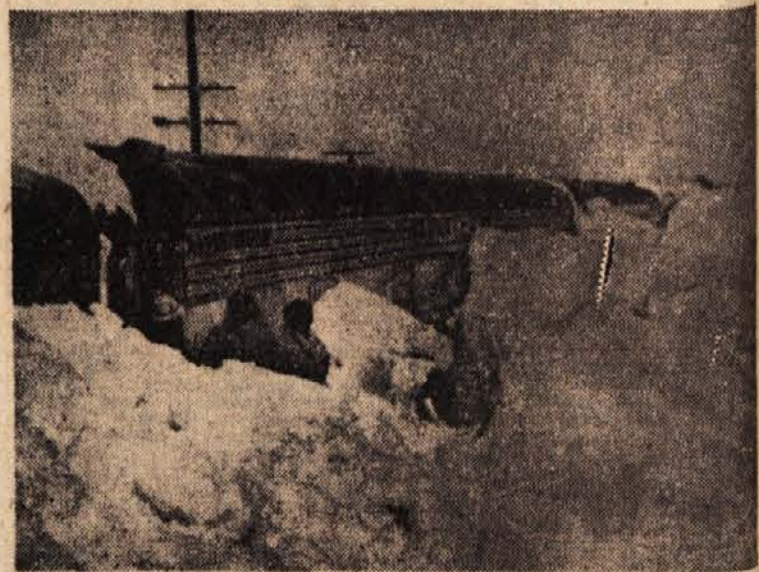
Jezero na tromeji

V Makedoniji je drugo po velikosti Prespansko jezero, ki je znatno bolj plitvo kakor Ohridsko. Povprečna globina Prespanskega jezera znaša le 20 m. Kakor je znano, dosega Ohridsko jezero na nekaterih mestih tudi nad 280 metrov globine. Sicer pa se razprostira Prespansko jezero na površini približno 30.000 ha, od tega pripada naši državi 19.000 ha, ostali del pa Grčiji in Albaniji. Jugoslovansko-grško-albanska tromeja je na majhnem otoku, ki leži v južnem delu Prespanskega jezera, imenuje pa se Golem grad.

V Prespanskem jezeru ni roparskih rib, pa tudi postrvi in jegulj skorajda ne poznajo. Skupno nalovijo na leto okoli 130.000 do 150.000 kg različnih rib. Med njimi je v največjih množinah zastopan krap. Gladina Prespanskega jezera leži za skoraj 200 m više kakor gladina Ohridskega jezera. Znanstveniki so po dolgotrajnem proučevanju ugotovili, da se del vode iz Prespanskega jezera izliva po podzemskih odtokih izpod planine Galičice v Ohridsko jezero. Ta voda se pojavi na zemeljski površini v bližini samostana Svetega Nauma, kjer se izliva v Ohridsko jezero.

Nova odprava Hamsa Hassa

Znani raziskovalec morskih globin Hans Hass, ki je objavil o svojem delu že več knjig, se odpravlja na pot v Indijski ocean, kjer bo raziskoval predvsem globine okoli otočja Malediva. Odprava, ki je v njej več oceanografov, geologov, astronomov, fizikov in drugih znanstvenikov, potuje na Indijski ocean na ladji »Xarifa«.

Letošnje čudno pomlad si bodo zapomnili tudi na ameriškem Zahodu, kjer je bila najprej suša, potem nad Dallasom v Texasu vrtinčasti vihar, nasadnje pa je sneg zametel železniške proge v Kansasu. Posnetek kaže zasnežen vlak z 200 potniki, ki so jim letala na smučeh dovažala hrano.

OROŽJE iz prve svetovne vojne

Kmet Petko Gajič iz vasi Vrštice je pred kratkim oral na svoji njivi. Kraj, kjer je njegova njiva, imenujejo Kapetanove vode, prav tam pa so bile med prvo svetovno vojno hude bitke. Nenadoma je njegov plug začel škripati, iz zemlje so se pokazale številne puške cevi. Petko je bil seveda nemalo presenečen in je previdno začel odkopavati orožje. Seznano bolj je bil presenečen, ko je opazil, da je pod zemljo tudi množica najrazličnejših nabojev, ki jih je rja že zelo nabela. Brž je poklical miličnike, da bi skupaj odkopavali. Po krajšem času so odkopali 19 avstrijskih pušk ter več bajonetov in vojaških nahrbtnikov, potem pa še 1450 nabojev. Lesene obloge na puškah so že povsem strohnele, kovinasti deli pa so seveda močno zarjaveli. Orožje izvira iz prve svetovne vojne in je bilo last avstro-ogrskih armade, ki se je umikala skozi te kraje.

Nemška atomska lokomotiva

Zvezna uprava nemških železnic proučuje načrt za prvo atomsko lokomotivo. Ta ne bi bila prva na svetu, ker bodo pred njo izdelali takšno lokomotivo že ZDA. Dolga bo okoli 35 m, težka pa 185 ton ter opremljena s posebnimi oklepi za zaščito potnikov in osebja pred atomskim izžarjevanjem, saj bodo kot pogonsko sredstvo uporabljali uran.

Drobne ZANIMIVOSTI

NAPOLEONOV TOPAZ NAPRODAJ

Zbiralci dragih kamnov z vsega sveta se bodo potegovali za topaz, ki ga je Napoleon Bonaparte podaril Jožetini. Ta 300-karatni topaz se imenuje »Sonce moje sreče«, ker je tako vzključila Napoleona žena, ko ji ga je dal.

ZLATA MEDALJA ZA BABICO

Občani italijanskega naselja Savignano so odlikovali z zlato medaljo babico Ido Goccoli, ki že od leta 1913 uspešno opravlja svojo dolžnost. Ko je prišla v Savignano, je živelo tam nekaj sto, zdaj pa šteje mestice 7000 ljudi. Ido Goccoli je pomagala pri rojstvu 5000 prebivalcev, tako da ji skoraj vsi pravijo babica.

Kot zelo spreten plesalec se je izkazal novi notranji minister Gvineje, ki je sicer odlični pravnik in zelo ster Kelta Fodeba najde zraven državnih poslov še dovolj časa za vodstvo slovitega afriškega baleta.

STAROSI KOMETOV

Marsikoga zanima, koliko so stari kometi, ki se o njih toliko govori in piše. Berlinaki znanstvenik Fannet je po radioaktivni metodi pregledal vrsto meteoritov in ugotovil, da so stari 2,5 milijarde let. To ni tako visoka številka, če upoštevamo, da se je zemlja strčila šele pred dvema milijardama let in da naš del vsmerja ni starejši kot šest milijard let.

NAJDALJŠI ROMAN

Pred enainštiridesetimi leti je začela pri nas neznan ameriška književnica Adela Garrison objavljati v tedniku »Harbour Weekly« roman v nadaljevanjih. Revija je objavljala zgodbo dobra štiri desetletja, pred nedavnim pa je pisateljica umrla v starosti 82 let. Naslov romana bo varjetno razlozil nezbrpnost teme, imenuje se namreč »Izpovedi poročene žene«.

Delovna sposobnost znanstvenikov

Delovna sposobnost in produktivnost znanstvenikov sta prav kot pri ljudeh drugih poklicev odvisni tudi od življenjske dobe. Neka anketa o znanstvenem delu, ki so jo izvedli v Franciji, v celoti potrjuje to mnenje. Pri 158 znanstvenikih v starosti 70 do 80 let, živih in mrtvih ter iz različnih držav, so podrobno proučevali vplive življenjske dobe na moč njihove znanstvene produktivnosti. Anketa je med drugim pokazala, da so v času med 20. in 29. letom življenja ti znanstveniki objavili povprečno po 9 znanstvenih del, medtem ko je bilo razdobje med 30. in 39. letom znatno plodnejše, saj so v tem času objavili povprečno po 20 del na leto. Na splošno vzelo je razdobje človeškega življenja med 39. in 59. letom za znanstveno delo najbolj produktivno, ali z drugimi besedami: znanstvena sposobnost je v tej dobi na najvišji stopnji.

Racionalizacija

Prizor iz Bressonovega filma »Na smrt obsojeni je pobegnili«.

GIOVANNINO GUARESCHI

(Nadaljevanje in konec)

Lepega dne pa je prišla k nama hišnica in zavpila: »Spet je v naši četrti! Neka starka ga je skušala podtakniti trgovcu delikates.«

Naslednjega dne so videli prekleto bankovec v drogeriji, zatem pri mesarju, pri trgovcu s sadjem in pri drugih trgovcih. Vznemirjenost je naraščala. Nenadoma so prenehali govoriti o njem, in sicer iz preprostega razloga, ker se je znašel v Margaritini denarnici.

Ko sva to odkrila, sva bila popolnoma osupla. Tedaj sem sklenil, da se ga bom sam iznebil. Vzel sem prekleto, nečestni bankovec in ga primaknil k plinskemu plamenu. Margarita pa mi ga je izpulila iz rok.

»To je načelno vprašanje,« je dejala z osornim glasom. »Kakor sem ga dobila, tako se ga moram tudi iznebiti.«

Za družino so prišli hudi dnevi. Margarita je tavalja po najbolj oddaljenih četrtih in se zvečer vsa utrujena vračala. Nasledje je priznala poraz. Spet je poklicala hišnico in ji iznova zaupala bankovec.

»Če vam bo uspelo, si bova dobiček razdelili!« Po vsej četrti je spet zavladal preplah, ker je hišnica obnovila dejavnost. Skušala je podtakniti nesrečni bankovec povsod, kjer se je pokazala priložnost. Zatem je spet zavladal mir.

Po tednu dni se je vrnila in pomolila Margariti bleščečo nov bankovec za 500 lir.

»S težavo mi je uspelo,« je

dejala. »Morala sem skoraj do Bagla. Zdaj kroži daleč od tod. Bodimo brez skrbi!«

Margaritini pojmi o aritmetiki so bili posebne vrste in tega večera je bila zelo zadovoljna. »Giovannino,« je zaklicala. »Naš račun je spet čist. Prvič

Margarita ni več razmišljala o tem in minil so štirje tedni. Lepega večera pa sem slišal prestrašen krik. Stekel sem v kuhinjo in opazil Margarito. Stala je pred kredenco in s splašenimi očmi strmela v predal. In zares: v predalu je ležal pre-

sem dobila pet sto lir in drugič prav toliko. Tisoč lir sem izgubila, tisoč dobila.

Nisem protestiral in tako sva zadovoljno legla spat. Toda okoli enih ponoči se je Margarita nenadoma prebudila.

»Giovannino!« me je poklicala. »Če bi še enkrat dobila ponarejeni bankovec in bi ga hišnica spet vnovčila, bi imela 500 lir dobička. Ali je to mogoče?«

»Najbolje bi bilo, da ne misliš na to, Margarita,« sem ji odvrnil.

»Naš račun je spet čist. Prvič

sem dobila pet sto lir in drugič prav toliko. Tisoč lir sem izgubila, tisoč dobila.

Nisem protestiral in tako sva zadovoljno legla spat. Toda okoli enih ponoči se je Margarita nenadoma prebudila.

»Giovannino!« me je poklicala. »Če bi še enkrat dobila ponarejeni bankovec in bi ga hišnica spet vnovčila, bi imela 500 lir dobička. Ali je to mogoče?«

»Najbolje bi bilo, da ne misliš na to, Margarita,« sem ji odvrnil.

»Slab tisk, vendar veljaven,« je dejal na koncu.

Zatem ga je položil v svojo listnico z drugimi tisočaki in nama vrnil dva bankovca po 500 lir.

Zmedena sva odšla domov. Nenadoma se je Margarita ustavila sredi ulice: »Giovannino,« je dejala. »Prvič sem dobila od hišnice 500 lir, drugič 500 lir in zdaj tisočaka. Ali je mogoče, da sva zasluzila čistih tisoč lir?«

»Na tem čudnem svetu je vse mogoče,« sem odgovoril skromno.